

OKRUŽNO PISMO O. PROVINCIJALA

Svoj braći Provincije u domovini i inozemstvu	2
---	---

IZ TAJNIŠTVA

SLOVENIJA: Hrvatski dušobrižnički ured	5
Naši bolesnici	5
Definitorijski sastanci kroz 2005. godinu	6

IZ ŽIVOTA PROVINCIJE

SINJ: Proslava 150 godina gimnazijske naobrazbe na hrvatskom jeziku u Dalmaciji - „JEZIKOM HRVATA RODU SVOME VJERNA“	7
SPLIT: Proslava Dana KBF-a Sveučilišta - 20. siječnja 2005.	15
Lectio brevis - Akad. God. 2004./2005. LJUBAV: SINTEZA TEOLOGIJE I ANTROPOLOGIJE	26
BANJEVCI: Betlehemske svjetlo	34
SINJ: Božiću, raj nam daj!	34
SPLIT: Božićni koncert	36
Hodočašća u sv. Zemlju i susret s kustodom, franjevačkim poglavarom u sv. Zemlji	37
MÜNCHEN: Svečano proslavljena 150. obljetnica proglašenja dogme Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije	40
RÜSSELSHEIM: Zemački anđeli u staračkom domu	42
RÜSSELSHEIM: Božićna kap dobrote	43
RÜSSELSHEIM: Nacionalna žalost i zajednička molitva	43
SPLIT: 100. obljetnica dolaska školskih sestara u Split	44
JUŽNOAFRIČKA REPUBLIKA: Sastanak Međunarodnog vijeća za pravdu, mir i skrb za sve stvoreno, OFM	48
Završni dokument Pravda, mir i skrb za sve stvoreno u Redu i svijetu danas	49

BIBLIOGRAFIJA

Kačić	55
Hrvatska katolička misija u Mettmannu	55
Hrvatska katolička misija u Rosenheimu	55
Franjevci svomu bratu fra Andriji Kačiću Miošiću	55
Franjevci i Hrvatski narodni preporod u Cetinskoj krajini	56

FRATERNITAS

Fraternitas - 1/2. 2005.	57
-------------------------------	----

Svoj braći Provincije u domovini i inozemstvu

Crkvena liturgijska godina kruži u biti oko dva stožerna blagdana naše vjere: Uskrsa i Božića. Uskrs je najstariji i najznačajniji blagdan u Crkvi; blagdan na koji se Crkva kroz stoljeća pripravljala i pripravlja punih četrdeset, a slavila ga je i slavi pedeset dana. Sve to vrijeme od Korizme do svetkovine Duhova slavimo, proživljavamo i vjerom pratimo kao *Vazmeno vrijeme* – kad raspjevana Crkva slavi spomendan Kristova uskrsnuća. No, Uskrs se ne iscrpljuje i ne dovršuje samo u tom milosnom vremenu. On je zapravo neprolazni blagdan koji se slavi svakoga tjedna, u *dan Gospodnji*. No, ni to nije kraj i ono konačno. Produžava se i slijedi u svakom liturgijskom slavlju i u svakaj molitvi jer svaka molitva upućena Bogu Ocu odiše uskrsnom mišlju i podsjeća na onoga koji, uskrsnuvši, živi i kraljuje s Ocem u jedinstvu Duha Svetoga u sve vijeke vjekova.

Najočitija nazočnost Uskrsa svakako je Euharistija, sakrament u kojem Kristovu *smrt navještamo, uskrsnuće slavimo i njegov slavni dolazak iščekujemo*. Uviđajući važnost i značenje euharistije, predprošle je godine za Veliki četvrtak Sveti Otac, čovjek krhka zdravlja, ali duboke vjere, napisao encikliku *Ecclesia de Eucharistia* i u njoj nam očinski brižno, a teološki duboko i poticajno posvijestio važnost svetog čina – euharistije, koju je Isus u sredini svojih učenika ustanovio u *blagovalištu na katu* (Lk 22, 12). Obrazlažući odnos između otajstva Crkve i otajstva euharistije, Sveti je Otac istaknuo da Crkva izvire iz euharistije i iz nje crpi svoju snagu. Što više, ona naprosto *de Eucharistia vivit!*

U *blagovalištu na katu* Sveti se Otac u mislima vratio i prošle godine za Veliki četvrtak, kad je uputio pismo svećenicima. Njime nas je podsjetio da smo rođeni iz euharistije i da naše svećeništvo *živi, djeluje i donosi plod de Eucharistia*. Prošla godina bijaše značajna po još jednom apostolskom pismu Svetoga Oca. Riječ je o pismu *Mane nobiscum Domine* kojim je Sveti Otac uveo Crkvu u Godinu euharistije.

Upravo zbog činjenice da Crkva iz euharistije izvire, da iz nje crpi svoju snagu i od nje živi, u našoj pokrajinskoj Crkvi ova je godina Gospodnja proglašena *Godinom presvete euharistije*. Nakana je naših biskupa, slijedeći poticaje Svetoga Oca, da *Euharistija – izvor i uvir života i poslanja Crkve*, što je ujedno i tema Biskupske sinode koja će se ove godine u listopadu održati u Vatikanu, ima pročelno mjesto u svim našim svećeničkim htjenjima

i pothvatima. Jer ona je izvor od kojega živimo, ona je sunce za kojim se okrećemo i bez kojega ne možemo. Ona je sve – bitno i sveznačajno sve u životu Crkve i svih onih koji su Kristom zahvaćeni i opečaćeni.

Budući da će se u Godini presvete euharistije po župama i biskupijama odvijati razna predavanja, nagovori i susreti, hodočašća i klanjanja... inicijative i pothvati svake vrste, pozajmljujem riječi našeg Oca i Utemeljitelja, sv. Franje, i zajedno s njim velim i potičem: *Zaklinjem vas sve, braćo, ljubeći vam noge koliko god mogu većom ljubavlju, da iskazujete svako poštovanje i svaku čast, koliko vam je god moguće, presvetom tijelu i krvi Gospodina našega Isusa Krista, u kojoj je izmireno i privedeno svemogućem Bogu sve, bilo na zemlji bilo na nebesima (Pismo čitavom Redu, Spisi, 72).*

Neka nas u Godini euharistije dohvati Franjin osjećaj za čašćenje i što dostojnije primanje presvete euharistije i služenje sv. Mise; neka nas prožima njegova briga i zaokupljenost za čistoću i ures crkvenog prostora, liturgijskog ruha i posuđa; neka nas nadahnjuje njegovo štovanje Presvetog Oltarskog Sakramenta pred kojim, zajedno s njime, tiho šapćemo: *Kanjamo ti se, Gospodine Isuse Kriste, ovdje i po svim crkvama tvojim koje su po cijelome svijetu, i blagoslivljamo te, jer si po svome svetom križu svijet otkupio (Oporuka, Spisi, 149);* neka sve naše svećeničke riječi, geste i pothvati, svi naši međusobni susreti i odnosi na župama i u samostanima proizlaze iz svijesti da smo svećenici – iz euharistije rođeni, po euharistiji prepoznatljivi i po njoj plodonosni.

I budući da se nalazimo u povlaštenom vremenu korizme u kojem će, kako to sugeriraju i Statuti Provincije (čl 17 § 2), *svaki brat izabrati za sebe pokorničke čine koje smatra prikladnijima za svoj duhovni napredak*, s ponosom i zadovoljstvom navodim riječi još jednog duhovnog korifeja, Kristu suobličnog brata iz naše Zajednice, o. Ante Antića, koji o tajni tajni križa i euharistije te o svećeničkom životu i dostojanstvu veli: *U vremenu smo kad je naš Božanski Spasitelj pokazao najveću ljubav prema nama. Ta se je ljubav pokazala bilo po ustanovi Presvete Euharistije, bilo u Njegovoj presvetoj mucu. Mysterium Crucis et Mysterium Eucharistiae tako su usko povezani da jedan pretpostavlja i tumači drugoga. Ova presveta otajstva najviše posvećuju dušu i Boga proslavljaju. Isus hoće da ih se vazda sjećam. Po ovim svetima otajstvima mi smo sjedinjeni s Njime i postajemo dionici cijeloga Njegova svetog života i svih Njegovih otajstava. Želim te upozoriti na još jedno otajstvo ljubavi, a to je: na Veliki četvrtak – natalis calicis – dies natalis et etiam sacerdoti. Tu es sacerdos. Dakle, porođen si iz ljubavi uoči muke Gospodinove. Zamisli se u ovu divnu ljubav Božanskog Srca i promišljaj kroz ove dane veličinu ljubavi u mucu pri ustanovi Presvetog Sakramenta i pri ustanovi Tvoga svećeništva (AP I/11).*

Apostolska plodnost Sluge Božjega o. Ante Antića dobro nam je poznata. Na nju smo veoma ponosni jer o. Ante bijaše Kristu suobličan i ostvaren svećenik. Nama također veli: *Tu es sacerdos...porođen si iz ljubavi uoči muke Gospodinove!* Ostanimo uvijek toga vrijedni i dostojni. U Godini presvete euharistije još i više.

Fra Željko Tolić, *provincijal*

SLOVENIJA: Hrvatski dušobrižnički ured

Slovenska biskupska konferencija je dopisom br. 159/04. od 21. prosinca 2004. u Ljubljani osnovala Hrvatski dušobrižnički ured, a fra Marka Prpu imenovala delegatom istoga.

Naši bolesnici

Fra Augustin Akrap, profesor na našoj Gimnaziji u Sinju, doživio je pred više od godinu dana ishemiju. Nakon bolničkog liječenja, obišao je i nekoliko rehabilitacijskih centara u Hrvatskoj. Sada se nalazi u samostanu u Sinju i zahvaljujući stručnom vodstvu osoba koje se brinu o njegovu zdravlju, fra Augustin se pomalo vraća u život i počima hodati. Za sada uz pomoć štapa; uskoro, nadamo se, i bez njega.

Fra Josip Božić Stanić, nakon operacije karcinoma te prve kure kemoterapija prošle godine, ove je godine započeo i s drugom kurom. Nalazi se u samostanu Sv. Gabrijela u Münchenu.

Fra Zvonko Nimac, župnik Labina i Prgometa, nakon operativnog zahvata na dišnim organima u Zagrebu prošle godine te zračenja koje je nakon toga imao, fra Zvonko se nalazi na kućnoj njezi u samostanu Gospe od Zdravlja i postupno se oporavlja.

Fra Vicko Kapitanović, profesor na KBF-u Splitu, imao je u siječnja t.g. u Ljubljani operativni zahvat na mozgu. Operacija je uspjela i fra Vicko se uspješno oporavlja. Trenutno se nalazi u toplicama u Splitu.

Fra Božo Lovrić, župni vikar u Metkoviću, prispio je u veljači t.g. na koronarni odjel bolnice na Križine u Splitu. U tijeku se liječničke pretrage i nadamo se da će fra Božo uskoro izići iz bolnice.

Fra Stanko Mandac, brat u miru, nalazi se u Sinju na kućnoj njezi.

Fra Stanko Radić, voditelj Savjetovališta za obitelj u Splitu, je 18. veljače t.g. zbog upale pluća zadržan nekoliko dana u bolnici Križine u Splitu; sada se nalazi na kućnoj njezi u samostanu u Splitu.

Fra Julijan Ramljak, brat u miru u Drnišu, imao je početkom veljače lakši moždani udar zbog čega je bio hospitaliziran u šibenskoj bolnici. Nakon nekoliko dana provedenih u bolnici, fra Julijan se vratio na kućnu njegu u Drniš.

Fra Dominik Tomić, brat u miru, već duže vrijeme boluje od Parkinsonove bolesti i nalazi se u samostanu Gospe od Karmela u Omišu. Zahvaljujući

bratskoj brizi i sestrinskoj pažnji fra Dominik je, usprkos teškoj bolesti, najčešće vedar i nasmijan.

Fra Josip Soldo, profesor u miru, također se nalazi u samostanu u Omišu. Kao i za fra Dominika, pruža mu se maksimalna briga i pažnja.

Svoj braći od srca želimo uspješan i brz oporavak i ujedno ih toplo preporučamo u molitve braće.

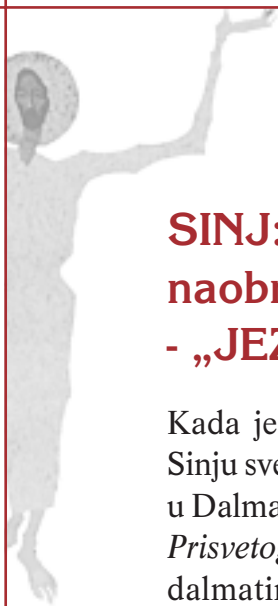
Definitorijalni sastanci kroz 2005. godinu

19.-20. travnja;

21.-22. lipnja;

20.-21. rujna;

15.-16. studenoga;

SINJ: Proslava 150 godina gimnazijske naobrazbe na hrvatskom jeziku u Dalmaciji - „JEZIKOM HRVATA RODU SVOME VJERNA“

Kada je 12. prosinca 1854. godine franjevačko srednjoškolsko učilište u Sinju svečano steklo pravo javnosti, postalo je prvom hrvatskom gimnazijom u Dalmaciji kao *Javno više hrvatsko gimnazije pod upravom otaca franjevacu Prisvetog Otkupitelja*. Time je mala varošica Sinj u tada neprosvijećenu dalmatinskom zaleđu zasvagda upisana u povijest i zemljovid hrvatske kulture i prosvjete, a fratri Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja pastoralnu skrb upotpunili su prosvjetnim radom i kulturnom izgradnjom povjerenog im naroda.

Nakon što je Franjevačka gimnazija u Sinju sačuvala kontinuitet rada tijekom punog stoljeća i pol, pred današnjim naraštajem profesora i danas živućih naraštaja učenika, bivših i sadašnji, stajao je povijesni dug da dostojno obilježe taj rijedak i nadasve vrijedan jubilej; poglavito stoga što gimnazija po svome obilježju nije samo franjevačka, nego i izrazito nacionalna, prva hrvatska u Dalmaciji, a i jedna od prvih takvih na cjelokupnom hrvatskome prostoru. Sama činjenica da je jedna mala privatna gimnazija u određenom trenutku stekla pravo javnosti ne bi trebala zanimati širi krug ljudi. Međutim, činjenica da je ona prva s hrvatskim nastavnim jezikom u dalmatinskom prostoru uzdiže je na posebno mjesto. U okolnostima kad gimnazija na neki način proživljava svoj sretan trenutak, za koji su se borili i koji su priželjkivali minuli naraštaji, trebalo je iskazati zahvalnost predima i promotriti njihovo velebno djelo.

Jubileje gimnazije slavili su i raniji naraštaji profesora i učenika u neusporedivo nesretnijim vremenima. Na svečan način to su napravili 1904. godine u prigodi 50. obljetnice, o čemu je trajan zapis sastavio i tiskao ondašnji ravnatelj gimnazije fra Petar Bačić u djelu *Spomen knjiga Franjevačkoga gimnazija u Sinju – K proslavi 50-godišnjega njegova obstanka* (tiskano u Sarajevu 1905.). U spomen-knjizi je, između ostaloga, donesen bogat "program koncertne akademije, koja je udešena bila za 12. prosinca u gimnazijskoj dvorani". Stota obljetnica (1954.) pala je u izuzetno teško razdoblje života gimnazije. Ona je tada u Sinju imala samo IV. i V. razred s ukupno 33 učenika, a u Makarskoj još VII. i VIII. razred s 20 učenika. O proslavi (misa zahvalnica i prigodna priredba) u Sinju 12. prosinca svjedoči nam pozivnica s programom iz kojega doznajemo da je tom prigodom, uz prigodno predavanje i glazbene točke, scenski izvedeno neobično djelo profesora gimnazije dr. fra Stanka Petrova (F. S. Milovanov): *Sinjska škola (Šest vjekova povijesti samostana i samostanske škole u Sinju u šest pjesničkih*

slika: Osnivanje, Strahovanje, Jadovanje, Robovanje, Obnavljanje, Uspinjanje). Djelo je u onim bremenitim vremenima sljedeće godine tiskano u Rimu, zauzimanjem tamošnjih fratara naše provincije, kao zasebna knjižica s naslovom *Pod okriljem Majke od milosti – Spomen-vijenac k stogodišnjici prve hrvatske gimnazije u Dalmaciji u Sinju (1854. – 12. XII. – 1954.)*.

Trebalo je zbog svega toga i 150. obljetnicu dostojno obilježiti. Profesori gimnazije na svojim su sjednicama u nekoliko navrata o tome raspravljali i izdaleka planirali sadržaj proslave. Da bi se istakla osobitost obljetnice i gimnazije, smišljen je odgovarajući naslov: *Sto pedeset godina gimnazijske nastave na hrvatskome jeziku u Dalmaciji (1854.-2004.)*, a kao geslo proslave uzet je stih iz pjesme posvećene gimnaziji *Jezikom Hrvata rodu svome vjerna*.

Kako je 1989. godine svečano i sveobuhvatno proslavljena obljetnica utemeljenja franjevačkog srednjoškolskoga učilišta u Sinju (1838. godine u tri samostana ujedinjene su dotadašnje samostanske škole naše provincije), ova je obljetnica, uza svu svoju osobitost, shvaćena i kao dopuna prethodnoj. Budući da stjecajem okolnosti izuzetno vrijedni radovi s tadašnjega opsežna simpozija nisu još bili objavljeni, odlučeno je da se za ovu prigodu dorade i dopune s nekoliko drugih radova te tiskaju kao zbornik gimnazije. Sastavljeno je šire uredničko vijeće, a posla glavnog urednika prihvatio se prof. hrvatskog jezika na našoj gimnaziji, fra Josip Grbavac.

O nakani proslave obljetnice ravnatelj je službeno obavijestio upravu provincije zamolivši odobrenje i potporu, što je uskoro provincijalovim dopisom i potvrđeno. Nakon pomna promišljanja određeno je da proslava bude dvodnevna, i to u subotu i nedjelju, 11. i 12. prosinca 2004., dakle na sam nadnevak proglašenja prve javnosti gimnazije. Uglavljeno je također da se prvoga dana održi stručni jezikoslovni okrugli stol, da se javnosti predstavi zbornik gimnazije i da se izvede svečana akademija. Drugog dana imala se slaviti svečana misa zahvalnica u crkvi Gospe Sinjske.

Organizatori proslave bit će utemeljitelj i vlasnik gimnazije Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja i sama gimnazija. Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske upućena je molba da prihvati pokroviteljstvo i tako uveliča proslavu. Ministar dr. Dragan Primorac to je i potvrdio svojim dopisom u kojem prepoznaje važnost obljetnice i povijesnu ulogu gimnazije.

U bližoj pripremi osobito su marljivo vježbali izvođači svečane priredbe. Glazbene točke pripremao je profesor glazbene umjetnosti na našoj gimnaziji fra Stipica Grgat, a režiju i postavljanje scensko-glazbenog kolaža pod naslovom *Jezikom Hrvata rodu svome vjerna* vodio je dokazani prijatelj naše gimnazije Rade Perković s više suradnika iz kazališne branše. Proslava je najavljena tiskanim pozivnicama, plakatima i programom. Neposredno pred proslavu, u prvim danima prosinca, u *Slobodnoj Dalmaciji* u 8 nastavaka objavljen je feljton o ulozi i povijesnom hodu naše gimnazije, što ga je napisao fra Josip Grbavac. Dan prije proslave, 10. XII. *Slobodna je Dalmacija* donijela i opsežnu reportažu o gimnaziji, a radio postaje Split i Sinj o obljetnici su govorili u više navrata.

Proslava je započela 11. XII. u 9 sati u Franjevačkoj dvorani. Nju su ispunili brojni gosti među kojima su osim fratara bili predstavnici županijskih i gradskih službi, državne uprave pri splitsko-dalmatinskoj županiji i splitske podružnice Hrvatskog zavoda za školstvo, ravnatelji hrvatskih katoličkih škola, sinjskih osnovnih i srednjih škola, srednjih škola iz županije i mnogi drugi. Među prisutnima je bio i šibenski biskup mons. Ante Ivas.

Najprije je ženski dio gimnazijskoga mješovitog zbora pod ravnanjem fra Stipice Grgata izveo hrvatsku himnu i pjesmu Gospi *Sidi k nama, Majko naša*. Nakon uvodnog govora provincijala fra Željka Tolića, izrečeno je više pozdrava i pročitano nekoliko pismenih čestitaka, među kojima izdvajamo onu predsjednika Hrvatske vlade dr. Ive Sanadera u kojoj on ističe ulogu fratara naše provincije u svakovrsnu radu na dobro hrvatskoga naroda, a osobito ulogu Franjevačke gimnazije, obećavši da će ona u svojim prosvjetnim nastojanjima imati podršku odgovarajućih državnih institucija. U ime gimnazije sudionike proslave pozdravio je ravnatelj fra Nedjeljko Jukić.

Prema programu slijedio je jezikoslovni okrugli stol na temu *Sadašnjost i budućnost hrvatskoga jezika*. Sudjelovali su eminentni hrvatski jezikoslovci: prof. dr. Josip Silić s Filozofskog fakulteta u Zagrebu i prof. dr. Mile Mamić s Filozofskog fakulteta u Zadru (nekadašnji učenik naše gimnazije) te klasični

filolog prof. dr. Vladimir Vratović, umirovljeni profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Voditelj rasprave bio je fra Josip Grbavac koji je kompetentnim i značajki formuliranim pitanjima usmjeravao i provocirao plodonosnu raspravu koja je protjecala u tolerantnu akademskom ozračju i oko pitanja oko kojih nije bilo suglasja među diskutantima. Iako je pri planiranju ove točke postojala i bojazan da će strogo stručna rasprava biti suhoparna i nezanimljiva za širi krug slušatelja, pokazalo se da je i odabir teme i sama rasprava dokraja zaokupila punu dvoranu prisutnih, čemu je svakako pridonio i način na koji se diskusija odvijala. Predviđeno vrijeme od gotovo dva sata bilo je prekratko za iscrpljivanje zanimljivih pitanja koje je pripremio voditelj, a pogotovu za pitanja koja su željeli postaviti slušatelji.

Nakon pauze slijedilo je predstavljanje gimnazijskog zbornika koji je iz tiskare izišao nepunih tjedan dana prije proslave. Zbornik je jednostavno naslovljen *Franjevačka klasična gimnazija u Sinju*, a četiri godine na naslovnici (1838.-1854.-1988.-2004.) u naizmjeničnim kvadratićima označavaju dvije stopepedesetgodišnjice čija se proslava slila u ovo zamašno skupno djelo od gotovo 900 stranica i u kojem je 30 raznovrsnih radova. Oni su raspodijeljeni u pet skupina. U prvom su odjeljku radovi koji obrađuju povijesno, kulturno i političko ozračje u kojem je gimnazija nastala i u prvim desetljećima svoga postojanja djelovala. U drugom dijelu u četiri se članka obrađuje povijesni hod gimnazije. Treći dio obuhvaća najveći broj radova i bavi se prosvjetnim, znanstvenim i kulturnim doprinosom profesora i učenika gimnazije. U četvrtom dijelu obrađeni su ravnatelji i profesori gimnazije (njih 240) te donesen tablični prikaz broja učenika tijekom 150 godina gimnazije. Peti dio bavi se ostalim školstvom u Cetinskoj krajini i sam za sebe predstavlja riznicu dragocjenih podataka o školstvu ovoga kraja. Zbornik donosi i prigodne govore i čestitke sa simpozija o gimnaziji iz 1989. godine, a opremljen je i iscrpnim kazalima.

Zbornik su predstavili akademik Nikša Stančić iz Zagreba, prof. dr. Stijepo Obad s Filozofskog fakulteta u Zadru i mons. dr. Drago Šimundža, pastoralni vikar Splitsko-makarske nadbiskupije i nekadašnji učenik gimnazije. Akademik Stančić govorio je o dijelu zbornika koji se bavi povijesnim prilikama u kojima je gimnazija nastala i djelovala. Prof. Obad govorio je o ostalom sadržaju zbornika, istakavši da zasigurno na priobalnom, a vjerojatno ni u preostalom dijelu Hrvatske ne postoji škola koja bi imala sličnu monografiju. Dr. Šimundža je govorio o prosvjetnom, kulturnom i znanstvenom doprinosu profesora gimnazije iznijevši vlastito iskustvo naobrazbe i odgoja koji su oni provodili.

U 13 sati u Gradskom kinu započela je svečana priredba. Za ovaj dio proslave pristigao je i ministar Primorac s pratnjom, zatim župan splitsko-dalmatinski Kruno Peronja, saborski zastupnik Jure Bitunjac, gradonačelnik Mate Jukić sa suradnicima i mnogi drugi uzvanici. Roditelji, učenici i drugi uzvanici (oko 500 osoba) ispunili su dvoranu kina u cijelosti. Izvođači su bili učenici gimnazije predvođeni dokazanim majstorima scene: glumcem Ilijom Zovkom i opernim pjevačima sopranom Sanjom Erceg-Vrekalo i baritonom Ratomirom Kliškićem. Instrumentalnu pratnju ostvarilo je dvadesetak članova komornog orkestra Hrvatskoga narodnog kazališta u Splitu i Župe Gospe od zdravlja u Splitu pod ravnanjem fra Stipice Grgata.

Priredbu je otvorio Ratomir Kliškić izvedbom hrvatske himne kostimiran u lik Nikole Šubića Zrinskog iz istoimene Zajčeve opere, lik koji je svoga protagonista toliko puta proslavio na sceni te je postao i simbolom njegove

operne karijere. Slijedila je izvedba od oko 45 minuta u jednome dahu u kojoj su se jasno razaznavala dva dijela. Prvi se događa s prigušenim svjetlom i dimnim efektima. Na scenu izlazi povorka ljudi (65 članova mješovitoga gimnazijskog zbora), zagrnutih u većinom tamne plašteve s kapuljačama, koja se predvođena fratrom sa štapom u ruci polako i mučno, uz zlokobno i sporo otkucavanje metronoma, kreće kroz bespuća, što simbolizira dolazak naroda pod fratarskim vodstvom u Cetinsku krajinu. Slijedi prikaz teškoga hrvatskog povijesnog hoda preko sigetske tragedije i kobna smaknuća Zrinskog i Frankopana. Uz borbu na bojnom polju za hrvatsku se stvar stalno bori i perom. Fra Andrija Kačić Miošić prosvjetiteljski uzdiže narodni duh. Eugen Kumičić drži nadahnut govor o tome što je to domovina. Naglo nastupa drugi dio u kojem se raspoloženje stubokom mijenja: scena je snažno osvijetljena, zboristi zbacuju sa sebe plašteve i bljesnu u živopisnim narodnim nošnjama. Recitatori (Silvana Buljan i Zvonimir Glavaš) u narodnome desetercu najavljuju veliko slavlje u Sinju: otvara se prva hrvatska gimnazija. Na scenu stupa provincijal fra Ante Lulić (igra ga učenik gimnazije Ivan Zadro) i prvom naraštaju gimnazista drži pobudan govor o značenju

gimnazije i potiče ih na zanosna djela. Slijedi borba profesora gimnazije za hrvatski jezik i narodna prava. Ravnatelj gimnazije fra Ante Konstantin Matas vodi žučnu polemiku sa splitskim gradonačelnikom Bajamontijem, a gimnaziji daje izrazito narodni karakter ističući velikane hrvatske povijesti kao uzore đacima. Borba za hrvatski narod i jezik i dalje traje kroz naraštaje profesora i đaka i konačno se sretno završava pobjedom u Domovinskom ratu, što simbolizira povorka hrvatskih vojnika s hrvatskom zastavom na čelu (ročnici iz pješačkog obučnog centra Hrvatske vojske) koja žustro prolazi preko scene i kroz gledalište. Gundulićev himan slobodi sažima i daje smisao

toj najplemenitijoj ljudskoj težnji. Sve se slijeva u finale svečane pjesme Franjevačkoj gimnaziji, a mlade balerine u završnoj sceni, pokretima nalik na mehaničke lutke, uza zvuk metronoma naznačuju da se životni takt nastavlja.

Za vrijeme čitave izvedbe scenu ispunjavaju i njome se kreću kostimirani gimnazijski zboristi između kojih se uz svjetlosne, zvučne i dimne efekte pojavljuju spomenuti povijesni likovi. Njih također uprizoruju učenici gimnazije, primjereno kostimirani, našminkani i frizirani: Josip Lončar (P. Zrinski), Lovre Jadrijević (F. K. Frankopan), Mario Bošnjak (fra A. Kačić Miošić), Marijan Šabić (E. Kumičić), Goran Ratkić (fra A. K. Matas), Josip Kovčalija (I. Gundulić). Cijelu izvedbu nosi Ilija Zovko, sugestivno ostvarujući ulogu povijesnog pripovjedača i interpreta odabranih tekstova spomenutih povijesnih likova. Pripovjedani i glumljeni dijelovi izmjenjuju se s glazbenim točkama. Sanja Erceg-Vrekalo i Ratimir Kliškić solo dionicama ili zajedno sa zborom izvode skladbe, zbor ima svoje vlastite pjevane i recitirane točke, a stalno kao odjek ponavlja uglazbljeni refren *Jezikom Hrvata rodu svome vjerna*. Instrumentalistima i solistima dirigentskom palicom ravna fra Stipica Grgat koji je za ovu prigodu obradio i orkestrirao sve izvedene skladbe, a neke od njih i skladao. Na pozadinu scene projiciraju se prizori što ih je umjetnički oblikovao Josip Botteri-Dini.

Ukratko bila je to po općem sudu profesionalnim umijećem osmišljena kazališna produkcija koja, sa svojih više od stotinu izvođača, daleko nadilazi razinu jedne školske priredbe, a nesumnjivo predstavlja svijetao trenutak i u kulturnom životu Sinja. Izvedba je kao trajno svjedočanstvo snimljena pomoću četiri profesionalne kamere i u digitalnom obliku umnožena u DVD formatu.

Nakon što je gledateljstvo izvođačima i autorskom timu, na čelu s Radom Perkovićem (brojne njegove suradnike ne možemo ovdje poimence sve navesti), odalo priznanje gromoglasnim pljeskom, na pozornicu se popeo ministar dr. Dragan Primorac u pratnji provincijala fra Željka Tolića i ravnatelja gimnazije fra Nedjeljka Jukića. U prigodnoj riječi izrekao je tvrdnju da temelj društva čine ustanove koje u sebi objedinjuju nacionalno i vjersko, a bez tih sadržaja nijedan sustav nema budućnost. Zato, eto, rado prisustvuje proslavi jedne takve prosvjetne ustanove u kojoj prepoznaje i centar izvrsnosti, što je jedan od ciljeva njegova ministarstva u nastojanju da vrati dignitet hrvatskom školstvu. Obecava svoju potporu i potporu predsjednika Vlade. Da bi se dalo dostojno mjesto znanju i znanosti u Republici Hrvatskoj, njegovo je ministarstvo iniciralo nedavno održani kongres eminentnih hrvatskih znanstvenika iz čitavog svijeta. Tom je prigodom sastavljena posebna deklaracija koja želi naznačiti smjer i aktere promjena koji će

odrediti budućnost Hrvatske. Deklaracija će kao obvezujuća biti izvješena na svim hrvatskim fakultetima. Zasada postoje njezina samo dva primjerka: jedan je na Sveučilištu u Splitu, a drugi evo u ovoj svečanoj prigodi daruje gimnaziji. Osim toga gimnaziji daruje prijenosno računalo zajedno s LCD projektorom radi unaprjeđenja nastavnog rada i novčani iznos za koji vjeruje da će biti upotrijebljen na najbolji način. Uvjeren je da će sve to biti daljnji poticaj u radu oko unaprjeđenja prosvjetnog rada u gimnaziji.

Nakon ministra riječ zahvale i poticaja za budući rad izrekao je provincijal fra Željko Tolić, a sinjski gradonačelnik Mate Jukić također je izrekao prigodnu riječ i uručio darove gimnaziji: u ime Grada vrijednu umjetničku sliku, a u ime Viteškog alkarskog društva plaketu, pozlaćenu alku. Ministru je također uručio dar – umjetničku sliku. Na kraju je ravnatelj gimnazije zahvalio svima koji su pridonijeli proslavi, od ministra do izvođača.

Svečani ručak za brojne uzvanike priređen je u samostanu.

U nedjelju, 12. prosinca u 10 sati slavljena je svečana misa zahvalnica koju je predvodio provincijal fra Željko Tolić. Među koncelebrantima su bili gvardijan sinjskog samostana fra Zoran Kutleša, župnik fra Neven Pavlinušić, aktualni profesori gimnazije, neki bivši učenici gimnazije, neki ravnatelji hrvatskih katoličkih škola i fra Pavo Vujica, ravnatelj Franjevačke klasične gimnazije u Visokom. Na početku mise provincijala, koncelebrante, profesore svjetovnjake, učenike, roditelje i ostale vjernike pozdravio je ravnatelj gimnazije. Preko mise pjevao je gimnazijski zbor pod ravnanjem fra Stipice Grgata. U svojoj propovijedi provincijal se osvrnuo na časnu prošlost gimnazije i postignuća njezinih profesora i učenika te istakao zašto

je važno da na temelju njihova rada gradimo budućnost gimnazije. Profesori i učenici čitali su misna čitanja i prinijeli simbolične darove na oltar: najstariji glavni katalog gimnazije u kojemu su podaci iz šk. god. 1854./55., razrednu knjigu ovogodišnjih maturanata, Bačićevu *Spomen-knjigu*, Petrovljevu knjižicu *Pod okriljem Majke od milosti* i zbornik *Franjevačka klasična gimnazija u Sinju*. Time smo željeli Bogu prikazati cjelokupan rad svih naraštaja profesora i učenika gimnazije. Na kraju mise riječ pozdrava izrekao je gvardijan fra Zoran Kutleša.

* * *

Nakon svega, zahvalni ponajprije Bogu, želimo izreći zahvalnost onima koji su omogućili dostojnu proslavu gimnazijske obljetnice. Nakon provincije s upravom na čelu moramo osobito spomenuti podupiratelje: Županiju splitsko-dalmatinsku i Grad Sinj koji su novčano pomogli tiskanje zbornika te Hrvatsko narodno kazalište u Splitu na čelu s intendantom Milanom Štrljicom koji su posudili kostime i scenske rekvizite za priredbu. Osim već gore spomenutih pojedinaca postoji još dugačak popis onih (pojedina i ustanova) koji su na različite načine pokazali naklonost našoj gimnaziji u ovoj prigodi i u nekim drugim zgodama. Podrška svih navedenih i mnoštvo izrečenih priznanja za primjerno osmišljenu i izvedenu proslavu znače i obvezu da se nastavi utrtim putem prethodnika.

FNJ

SPLIT: Proslava Dana KBF-a Sveučilišta – 20. siječnja 2005.

I. Dekanov pozdrav na početku akademske svečanosti

Čast mi je i zadovoljstvo na početku ove akademske svečanosti pozdraviti sve nazočne, na prvom mjestu naše ugledne i drage goste: mons. dr. Marina Barišića, splitsko-makarskog nadbiskupa i metropolitu, velikog kancelara ovog Fakulteta, ostale biskupe splitske metropolije, dr. Željka Tolića, provincijala Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja, velikog vicekancelara KBF-a, prof. dr. Ivana Pavića, rektora Sveučilišta u Splitu, mr. don Matu Uzinića, ravnatelja Centralnog bogoslovnog sjemeništa dalmatinskih biskupija, u čijim prostorijama naš Fakultet djeluje.

Poseban pozdrav i dobrodošlicu izražavam svim kolegama dekanima, prodekanima i drugim predstavnicima fakulteta i ostalih visokih učilišta naše sveučilišne zajednice, predstavnicima Županije splitsko-dalmatinske, grada

Splita, raznih splitskih znanstvenih i kulturnih ustanova; jednako srdačno pozdravljam i sve ostale poštovane sudionike ove svečanosti: sve nastavnike i djelatnike našeg Fakulteta, sve studentice i studente, članove fakultetskog zbora na čelu s mo. Šimom Marovićem koji će nam otpjevati nekoliko skladbi i tako uljepšati ovu našu svečanost, i posebno one studentice i studente koji će danas primiti diplome o završenom studiju i one koji će dobiti priznanje i nagradu za poseban uspjeh u studiju. Svima Vam ujedno zahvaljujem što ste, unatoč mnogih svojih obveza i poslova, uspjeli naći vremena i za ovu našu svečanost te tako počastiti i naš KBF kao ustanovu i sve nas koji na njemu djelujemo. Uz želju da se ugodno osjećate u našoj sredini svima Vam iskreno kličem: Dobro došli i Živjeli!

II. *Dekanovo izvješće o djelovanju tijekom ljetnog semestra akad. god. 2003./2004. i zimskog 2004./2005.*

Kao dan KBF-a Sveučilišta u Splitu određen je 9. srpnja. Tog dana je 1999. godine naš Fakultet ustanovljen i potvrđen od Svete Stolice, Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske i učlanjen u Sveučilište u Splitu. Ali zbog praktičnih razloga (u srpnju su ispiti) Fakultetsko vijeće je odlučilo da se proslava dana Fakulteta slavi polovinom mjeseca siječnja. Stoga, kratki pregled njegova djelovanja, što ga prema već uhodanom običaju dekan tom zgodom iznosi, treba obuhvatiti dva protekla semestra, iz dvije različite akad. godine. Ovdje se ne želimo osvrnuti na ono što se u životu i djelovanju jednog fakulteta po naravi stvari ponavlja iz godine u godinu više ili manje na Statutom i Pravilnikom propisan i već uhodan način. O tome se mogu dobiti detaljne informacije u našim knjižicama "Raspored akademske godine 2003./04. i 2004./05.". Uz tu bitnu i osnovnu djelatnost našeg Fakulteta, ovdje želimo, na kratak i sažet način, dati dodatne informacije o djelovanju Fakulteta i njegovih djelatnika kroz dva protekla semestra.

Značajniji događaji na Fakultetu

- Od posljednje proslave Dana Fakulteta do danas u dva navrata je na našem Fakultetu organizirano dobrovoljno davanje krvi (20. siječnja 2004. i 12. siječnja 2005. godine), čemu su se odazvali neki nastavnici i veći broj studenata.
- Budući da je 9. srpnja 2004. godine isticalo vrijeme petogodišnjeg odobrenja Statuta Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu od Kongregacije za katolički odgoj, Fakultetsko vijeće je na svojoj sjednici od 22. travnja 2004. odlučilo da se Kongregaciji uputi zamolba za ponovno odobrenje Statuta. Kongregacija za katolički odgoj dopisom br. 791/98 od 24. lipnja 2004. odobrila je Statut KBF-a u Splitu *ad triennium*.

- Akad. god. 2004./2005. započela je 1. listopada 2004. Započeli smo misnim slavljem u Kapeli Centralnoga bogoslovnog sjemeništa. Misu je predvodio msgr. Ilija Janjić, kotorski biskup. Iza toga je dekan, prof. dr. Marijan Vugdelija, održao uvodno predavanje (lectio brevis) pod naslovom “*Ljubav: sinteza teologije i antropologije*”. Time je nova akad. godina otvorena.

Suradnja Fakulteta s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa sa Sveučilištem u Splitu

- U ljetnom semestru akad. god. 2003./04. u središtu pozornosti na našem Fakultetu bila je prilagodba studijskih programa, Statuta i Pravilnika novom Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju i smjernicama Bolonjske deklaracije. Nakon što je taj Zakon izglasan u Saboru i stupio na snagu 1. kolovoza 2003. godine (NN, br. 123, 31. srpnja 2003.), Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa pozvalo je sva Sveučilišta i njihove sastavnice da svoje Statute i druge zakonske akte usklade s tim Zakonom i s procesima Bolonjske deklaracije. Sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN br. 105/2004., 28.07. 2004.), točno su određeni termini do kada se taj posao mora dovršiti. U svrhu obavljanja tog posla na KBF-u u Splitu osnovana su dva povjerenstva: **1. Povjerenstvo za uskladivanje našeg Statuta i Pravilnika s novim Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju i s novim Statutom Sveučilišta u Splitu** (na sjednici FV održanoj 22. travnja 2004.), i **2. Povjerenstvo za prilagodbu studijskih programa KBF-a u Splitu novom Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju i Bolonjskim procesima** (tzv. ECTS = European credit Transfer System; na sjednici FV održanoj 13. svibnja 2004. godine). Budući da do danas nije izraden novi Statut Sveučilišta u Splitu, što je jedna od pretpostavki za rad prvog povjerenstva, to povjerenstvo nije imalo do sada velika posla. Naprotiv, drugo povjerenstvo, posebno u zimskom semestru akad. god. 2004./2005., radi vrlo intenzivno. Održano je mnogo redovitih i izvanrednih sjednica. Uz sve napetosti i poteškoće, plodovi toga rada već se naziru. Nadamo se da ćemo u zadanim terminima uspješno obaviti taj posao. Zahvaljujem svim nastavnicima našeg Fakulteta na konstruktivnoj suradnji na tom kompliciranom i tegobnom poslu, posebno zahvaljujem Članovima Povjerenstva, i na poseban način Predsjedniku tog Povjerenstva doc. dr. Anti Vučkoviću, prodekanu za nastavu, koji je podnio najveći dio tereta, a posao još nije završen. Čim bude izraden novi Statut Sveučilišta u Splitu, a to se očekuje u skoro vrijeme, nastojat ćemo uspješno obaviti i drugi zadatak, a to je uskladivanje našeg Statuta i Pravilnika, pa će i drugo povjerenstvo imati pune ruke posla.

- Na KBF-u Sveučilišta u Splitu postoje dva studijska programa: Filozofsko-teološki i Teološko-katehetski. Do sada se na našem Fakultetu izvodi samo dodiplomski studij. Smatramo da je sazrelo vrijeme da se poradi i na ustrojavanju poslijediplomskog studija. U tu svrhu je Fakultetsko vijeće, na sjednici od 11. ožujka 2004., ustanovilo *Povjerenstvo za ustroj poslijediplomskog studija*. Kao predsjednik povjerenstva određen je prodekan za znanost doc. dr. sc. Mladen Parlov. Članovi su: prof. dr. sc. Nikola Bižaca, prof. dr. sc. Špiro Marasović, prof. dr. Luka Tomašević i doc. dr. sc. Ante Vučković. Iako su u tom pravcu napravljeni određeni koraci i pomaci, čini mi se da se moglo do sada više napraviti.
- Sveučilište u Splitu, dopisom od 4. lipnja 2004., dostavilo nam je odluku sjednice Senata, održane 3. lipnja 2004., u kojoj se kaže da je odobrena upotreba zaštitnog znaka Sveučilišta u Splitu i natpisa: *Udžbenici Sveučilišta u Splitu*, za potrebe izdavanja skripte "Kršćanstvo i Crkva u starom i srednjem vijeku" od prof. dr. sc. Slavka Kovačića, za studente KBF-a u Splitu. Tako je to prva službena skripta na našem Fakultetu.
- Smotra Sveučilišta u Splitu, na kojoj je sudjelovao i naš Fakultet, održana je u prostorijama zgrade Ekonomskog fakulteta, 16. i 17. travnja 2004. godine. Cilj Smotre je da se kandidatima za upis na fakultet u sljedećoj akad. god. dadnu podrobne informacije o studijskim programima na različitim fakultetima i mogućnostima koje im oni pružaju. Za tu prigodu izdan je zajednički vodič svih fakulteta Sveučilišta u Splitu. Naš fakultet je nudio i svoju posebnu knjižicu "Plan upisa u prvu godinu studija akad. god. 2004./2005.", koja je poslužila na Smotri kao propagandni materijal našeg Fakulteta. Studentski zbor s prodekanom za nastavu uredio je sve što je bilo potrebno za predstavljanje našeg Fakulteta. Na Smotri su, osim studenata, bili i neki od naših profesora, tako da su budući studenti mogli s njima izravno popričati o programima studija na našem Fakultetu.

Ove godine je uvedena i jedna novina: Fakulteti su imali mogućnost da se predstave također na televiziji i radiju. Naš Fakultet se predstavio na HTV-Dalmacija, 12. travnja 2004., u trajanju od pola sata, i na Hrvatskom radiju - Radio Split, 12. svibnja 2004., također u trajanju od pola sata. Predstavljач je u oba slučaja bio prodekan za nastavu doc. dr. Ante Vučković.

- Prigodom Dana Sveučilišta, 12. prosinca 2004., Rektor je uručio nagrade najboljim studentima u akad. godini 2003./2004., među kojima i dvojici najboljih studenata s našeg Fakulteta: pok. Goranu Kalaševiću (4,71), studentu pete godine filozofsko-teološkog studija, i Silvani Burilović (4,58), studentici pete godine filozofsko-teološkog studija.

Materijalno poslovanje

- Dužna pozornost posvećena je pitanju prostorija u kojima naš Fakultet djeluje i potrebnoj opremi. Na dvorišnoj zgradi KBF-a, prizemno, dotrajali prozori zamijenjeni su novim PVC prozorima. Nabavljen je novi fotokopirni aparat za potrebe biblioteke KBF-a, 50 novih stolica, ormar u dvorani za dnevni boravak studenata, ormar za crkveno rublje u sakristiji, uredski namještaj, uredska oprema, oprema za ventilaciju i grijanje, ulaganje u računalne programe. Kupljen je videoprojektor za potrebe Fakulteta, novi ekran za kompjuter u Računovodstvu i u Tajništvu; nabavljeno je nekoliko novih računala.
- Poduzeće *Ing Atest d.o.o. Zaštita na radu, zaštita od požara*, izradilo je za potrebe našeg Fakulteta 'Procjenu opasnosti', što se zakonski traži za javne ustanove.
- Na samom početku osnutka našeg Fakulteta napravili smo popis stranih časopisa koje bi trebalo primati. Taj popis smo poslali Ministarstvu sa zamolbom da nam barem dijelom pomogne u pokrivanju troškova pretplate za te časopise. Ministarstvo nikada nije odgovorilo na tu zamolbu. Nakon dugog i strpljivog čekanja, Fakultetsko vijeće je, na sjednici od 12. veljače 2004., zaključilo da se iz vlastitih sredstava pretplati na četrdesetak važnih stranih časopisa i nabavi nekoliko svježih stranih leksikona iz različitih disciplina. *Povjerenstvo za biblioteku*, koje je tom prigodom ustanovljeno, napravilo je popis tih časopisa. Na časopise koje su oni predložili odmah se pretplatilo i oni sada uredno stižu.
- Sveučilište u Splitu, dopisom od 21. rujna 2004., obavijestilo je naš Fakultet o odobrenim sredstvima za investicijsko održavanje i o postupku javne nabave. Naime, na sjednici Senata Sveučilišta u Splitu, održanoj 19. srpnja 2004., našem Fakultetu odobreno je 25.000 kn za zamjenu dotrajalih elektroinstalacija u predavaonicama, 25.000 kn za uređenje prostorije za spremište biblioteke, te 10.000 kn za nabavu polica za spremište biblioteke.
- Sve skupa za investicijsko održavanje i za nabavu potrebne opreme, u prošloj akad. god. uloženo je 154.801,96 kn.

Znanstvena i stručna djelatnost nastavnika našeg Fakulteta

Toliko je bogata i raznorodna, da sam primoran, u ovom kratkom izvješću, biti fragmentaran i sumaran.

Knjige

Nastavnici našeg Fakulteta kroz dva protekla semestra objavili su deset (10) vlastitih knjiga. Spomenimo samo imena autora: doc. dr. sc. Ivan Bodrožić,

prof. dr. Jure Brkan; doc. dr. Josip Čorić, doc. dr. sc. Vicko Kapitanović, prof. dr. sc. Marijan Mate Mandac, doc. mo. Šime Marović, prof. dr. sc. Ante Mateljan, prof. dr. sc. Luka Tomašević. Naši nastavnici bili su također priredivači i urednici lijepog broja knjiga. Sve je to poimence navedeno u ovom širem Izvješću od 23 stranice.

Znanstveni članci i studije

Na osnovi dostavljene dokumentacije (= Izvješća o radu svih nastavnika u protekloj godini) proizlazi da su nastavnici našeg Fakulteta od prošlogodišnje proslave Dana Fakulteta do danas u različitim časopisima i zbornicima objavili oko 65 znanstvenih članaka i studija. Zbog kratkoće vremena ne možemo ovdje navoditi autore i naslove objavljenih radova, ali sve je to poimenično navedeno u ovom širem izvješću od 23 stranice, pohranjeno u Tajništvu, i u svakom trenutku se može provjeriti.

Stručni i popularno pisani članci, priopćenja, recenzije

Te vrste radova, u dva protekla semestra, nastavnici našeg Fakulteta objavili su u različitim časopisima, glasnicima i novinama oko četrdeset (40) njih.

Organiziranje međunarodnih znanstvenih skupova i izvanrednih predavanja

Naš Fakultet posvećuje veliku pozornost organiziranju međunarodnih znanstvenih skupova. U akad. god. 2003./2004. organizirana su tri takva skupa. Na tom području možemo poslužiti kao uzor i drugim sastavnicama Sveučilišta u Splitu. Predavanja s tih skupova objavljuju se kao zasebni Zbornici.

- Prvi, u organizaciji KBF-a u Splitu, na temu *Mjesto i uloga teologije u društvu i Crkvi*, održan je od 24.-25. listopada 2003. godine. Na tom skupu kao predavači nastupila su i dvojica nastavnika našeg Fakulteta: Dr. sc. Jadranka Garmaz (“Teolog laik u Crkvi i društvu”) i prof. dr. sc. Ante Mateljan (“Reforma teološkog studija”). Glavni teret u organizaciji tog skupa podnio je njegov tajnik prof. dr. N. A. Ančić. Predavanja s tog skupa su već objavljena u posebnom Zborniku u izdanju CUS-a.
- Drugi Međunarodni znanstveni skup na našem Fakultetu, u funkciji “godine Biblije”, organizirala je Katedra za Novi zavjet na KBF-u Splitu na temu *Govor na gori (Mt 5-7)*. Nositelj projekta i glavni organizator Skupa bio je tadašnji pročelnik Katedre za Novi zavjet prof. dr. sc. Marijan Vugdelija. Skup je održan od 12.-13. prosinca 2003. godine u ovoj dvorani. Na tom skupu sudjelovalo je 17 predavača iz četiri države. Među predavačima bilo je i šest nastavnika s našeg Fakulteta (M. Vugdelija, M. Vidović, M. Odrlić, A. Čovo, A. Domazet i D. Moro). Predavanja su tiskana u posebnom Zborniku u izdanju Službe Božje.

- U povodu 1700. obljetnice mučeništva sv. Dujma KBF u Splitu i Arheološki muzej u Splitu organizirali su Međunarodni znanstveni skup na temu *Salonitansko-splitska Crkva u prvom tisućljeću*. Skup je održan 14. i 15. svibnja 2004., u velikoj dvorani našeg Fakulteta. Od naših nastavnika na tom Skupu održali su predavanja prof. dr. sc. Slavko Kovačić (*Pitanje prvih početaka Salonitanske Crkve u historiografiji i u sklopu općih spoznaja o procesu širenja kršćanstva na Sredozemlju u doba djelovanja apostola i njihovih učenika*) i naslovni doc. dr. sc. Ivica Bodrožić (na temu: *Eshatologija salonitanske kršćanske zajednice*).
- Međunarodni znanstveni skup na temu *Govor o Bogu jučer i danas*, održan je na našem Fakultetu od 21.-22. listopada 2004. Nekoliko nastavnika s našeg Fakulteta imalo je svoja izlaganja na tom Skupu: prof. dr. sc. Nikola Bižaca (*Teologija stvaranja danas*), doc. dr. sc. Anđelko Domazet (*Govor o Bogu i kontemplacija*), doc. dr. sc. Ivan Kešina (*Nietzscheov govor o Bogu kao izazov za kršćanstvo*), doc. dr. sc. Ivan Tadić (*Bog Kantova kritičko-spekulativnog uma*), doc. dr. sc. Ante Vučković (*Govor o Bogu i radikalizacija fenomenologije*), prof. dr. sc. Luka Tomašević (*Moralni aspekti promjene govora o Bogu*).
- Dr. Michael Weninger, savjetnik predsjednika Europske komisije Romana Prodića za vjerska pitanja, 29. ožujka 2004., u velikoj dvorani KBF-a u Splitu, održao je predavanje na temu *Mjesto i značenje religije u Europskoj Uniji*. Predavanje na aktualnu i suvremenu temu organizirala je Katedra za fundamentalnu teologiju KBF-a u Splitu.
- Katedra fundamentalne teologije KBF-a u Splitu, uz 40. obljetnicu *Lumen Gentium*, organizirala je na našem Fakultetu, 14. prosinca 2004., kolokvij pod naslovom "Crkvo, što kažeš o sebi?"

Sudjelovanje nastavnika KBF-a s izlaganjima na znanstvenim skupovima

- Profesori s našeg Fakulteta sudjelovali su na XXVIII. Međunarodnom simpoziju profesora teologije u Zadru 14. i 15. travnja 2004., koji je obradivao temu *Aktualne teme suvremene teologije*. Nekoliko nastavnika s našeg Fakulteta na tom Skupu održali su predavanja: prof. dr. sc. Nediljko Ante Ančić na temu *Fundamentalna teologija. Pokoncilski razvoj, promjena paradigme, aktualne teme*; prof. dr. sc. Marinko Vidović na temu *Aktualnost i naglasci suvremene egzegetске znanosti*; doc. dr. sc. Dušan Moro na temu *Suvremene teme ekumenskog bogoslovlja*. Takvih sudjelovanja s izlaganjima na znanstvenim skupovima od strane nastavnika našeg Fakulteta u ovom vremenskom rasponu od dva semestra bilo je 35. Zbog ograničenosti vremena ne možemo sve to ovdje taksativno navoditi.

- Osim tih navedenih djelatnosti, naši nastavnici su sudjelovali kao predavači na mnogim stručnim skupovima, tribinama, okruglim stolovima; nastupali su na televiziji, radiju, javljali se u novinama; bili su prevodioci, priredivači i predstavljači knjiga; mnogostruko i intenzivno su bili uključeni i u pastoralni rad. Kako se vidi, vrlo intenzivna i razgranata aktivnost!

Sudjelovanje na znanstveno-istraživačkim projektima

- Dr. sc. Jadranka Garmaz, kao znanstveni suradnik sudjeluje u međunarodnom projektu “*Religiosität und Lebenseinstellung*” pod vodstvom prof. Hans Georga Ziebertza iz Würzburga, a za našu zemlju je voditeljica s. dr. V. Mandarić.
- Prof. dr. sc. Špiro Marasović, prošle akademske godine aktivno je sudjelovao, kao član suradnik, na projektu 0203007: *Teološko fundiranje solidarnosti u hrvatskom društvu*, koji je odobrilo Ministarstvo znanosti i tehnologije RH i o kojem je potpisan Ugovor između Ministarstva i KBF-a u Zagrebu, 16. prosinca 2002. godine. Voditelj projekta je prof. dr. sc. Stjepan Baloban.
- Prof. dr. sc. Ante Mateljan, kao znanstveni suradnik sudjeluje u projektu Instituta za crkvenu glazbu “Albe Vidaković” KBF-a u Zagrebu, pod nazivom *Hrvatski kantual* (voditelj projekta je mo. Miroslav Martinjak).
- Doc. dr. Stipe Nimac, sudjeluje kao pastoralni teolog u znanstveno-istraživačkom projektu “*Utjecaj medija na hrvatsku obitelj*”. Naručitelj: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu. Voditelj projekta je dr. sc. Juraj (Mirko) Mataušić.
- Prof. dr. sc. Marinko Vidović, kao koordinator anketara u Splitu, sudjelovao je u međunarodnom empirijskom istraživanju *Gledanje na Život i religija (Perspectives on Life and Religion - A European Survey)*, u koji je uključeno dvadesetak europskih zemalja, SAD i Izrael.
- Prof. dr. sc. Luka Tomašević sudjeluje u međunarodnom TEMPUS projektu: “*Bioetički definirana edukacija iz palijativne medicine*” što ga organizira “Katedra za društvena istraživanja” Medicinskog fakulteta u Rijeci pod vodstvom prof. dr. sc. Ivana Šegote.

Časopisi našeg Fakulteta

- Naš Fakultet izdaje dva časopisa. To su: “Crkva u svijetu” i “Služba Božja”. U oba časopisa članci se recenziraju. Glavni urednici tih časopisa su nastavnici našeg Fakulteta: “Crkvu u svijetu” uređuje prof. dr. sc. N. A. Ančić, a “Službu Božju” doc. dr. A. Domazet. Ti časopisi su ujedno

i izdavačke kuće. Uz izdavanje časopisa kroz godinu izdaju i mnoga druga vrijedna djela. I ove godine je izišao lijep broj vrijednih djela u tim izdanjima. Bilo bi vrlo korisno da se jednom godišnje organizira na našem Fakultetu predstavljanje knjiga koje su te dvije izdavačke kuće izdale kroz tu godinu.

- Naši studenti su u protekloj akad. godini uputili na Fakultetsko vijeće zamolbu za odobrenje pokretanja časopisa studenata KBF-a u Splitu, koji bi nosio naziv "Odras". Studenti su, uz pomoć pravnik prof. dr. sc. Jurja Brkana, napravili *Pravilnik o studentskom časopisu Odras*, kojeg je FV na sjednici od 11. ožujka 2004. prihvatilo, a mons. Marin Barišić, veliki kancelar KBF-a, odobrio dopisom od 6. travnja 2004. godine. Očekujemo uskoro odobrenje članova Uredničkog vijeća i pojavljivanje prvog broja. Materijali su već pripremljeni, a Ministarstvo je za pokriće troškova odobrilo 10.000 kn.
- Polazeći od tih danosti možemo reći da izdavačka djelatnost našeg Fakulteta funkcionira dosta dobro. Da se to područje još više poboljša i rad bolje koordinira, na sjednici FV od 11. ožujka 2004. ustanovljeno je *Povjerenstvo za izdavačku djelatnost*. Kao predsjednik Povjerenstva određen je doc. dr. sc. Mladen Parlov, prodekan za znanost. Članovi Povjerenstva su glavni urednici naših dvaju časopisa: prof. dr. sc. N. Ante Ančić i doc. dr. sc. Anđelko Domazet.

Nastavnici našeg Fakulteta

Na našem Fakultetu imamo 32 nastavnika s Ugovorom o radu, od toga 23 u znanstveno-nastavnom zvanju, 6 u nastavnom zvanju i 3 u suradničkom zvanju, te 7 vanjskih suradnika s Ugovorom o djelu.

Izbor u zvanja na visokom učilištu

Tijekom ova dva semestra na našem Fakultetu ostvareni su sljedeći izbori u znanstveno-nastavna i nastavna zvanja:

- *u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora* : prof. dr. sc. Marinko Vidović, pri Katedri Svetoga pisma Novoga zavjeta, i prof. dr. sc. Nediljko Ante Ančić, pri Katedri temeljnog bogoslovlja;
- *izbor u znanstveno-nastavno zvanje (naslovnog) docenta* : doc. dr. sc. Ivan Bodrožić, pri Katedri povijesti kršćanske literature i kršćanskog nauka;
- *izbor u suradničko zvanje višeg asistenta* : dr. sc. Jadranka Garmaz, pri Katedri religijske pedagogije i katehetike;
- *izbor u nastavničko zvanje višeg predavača* : dr. sc. Jure Jurić-Šimunović, pri Katedri religijske pedagogije i katehetike;

- izbor u suradničko zvanje asistenta : mr. sc. Ivica Žižić, pri Katedri liturgike.

U ovom vremenskom rasponu, koji razmatramo, pokrenut je postupak izbora u sljedeća znanstveno-nastavna zvanja, koji još nije okončan:

- izbor u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora : za izvan. prof. dr. sc. Slavka Kovačića, pri Katedri crkvene povijesti;
- izbor u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora : za doc. dr. sc. Vicka Kapitanovića, pri Katedri crkvene povijesti; za doc. dr. sc. Josipa Čorića, pri Katedri pastoralnog bogoslovlja; za doc. dr. sc. Ivana Tadića, pri Katedri filozofije; za doc. mo. Šimu Marovića, pri Katedri liturgike;
- reizbor u znanstveno nastavno zvanje docenta : za doc. dr. sc. Dušana Moro, pri Katedri ekumenskog bogoslovlja; i za doc. dr. sc. Ivana Kešinu, pri Katedri filozofije;
- izbor u znanstveno-nastavno zvanje docenta : za dr. sc. Ivana Jakulja, pri Katedri kanonskog prava.

NB- Pred dva dana dostavljeno nam je pozitivno mišljenje Fakultetskog vijeća KBF-a Sveučilišta u Zagrebu za dva kandidata: za izbor u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora (prvi izbor) za Slavka Kovačića i za izbor u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora za Vicka Kapitanovića. Izbor će biti obavljen danas poslije podne na sjednici Fakultetskog vijeća.

Nastavnici - novi zaposlenici

- Ugovor o radu na neodređeno vrijeme između KBF-a u Splitu i dr. sc. Jadranke Garmaz, više asistentice pri Katedri religiozne pedagogije i katehetike, sklopljen je 1. veljače 2004. godine.
- Ugovor o radu na neodređeno vrijeme između KBF-a u Splitu i mr. sc. Ivica Žižića, asistenta pri Katedri liturgike, sklopljen je 1. lipnja 2004. godine.

Nastavnici - predavači na poslijediplomskom studiju

- Doc. dr. sc. Ivan Kešina, u akad. god. 2003./2004., predavao je na poslijediplomskom studiju KBF-a Sveučilišta u Zagrebu. To isto čini prof. dr. sc. Nikola Bižaca u akad. godini 2004./2005.

Studenti

Nakon provedenog razredbenog postupka u srpnju i rujnu 2004. godine upisano je u prvu godinu Filozofsko-teološkog studija 27 studenata, a na Teološko-katehetski studij 15 studenata. Na svim godinama Filozofsko-

teološkog studija u akad. god. 2004./2005. upisano je 128 studenata, a na Teološko-katehetskom studiju 53. Ukupno na oba studija upisano je 181 studenata. Ako se redovitim studentima dodiplomskog studija pribroji još 6 studenata sa studentskim obvezama u stanju mirovanja, 6 studenata koji su neupisani iz nepoznatih razloga a nisu izgubili status studenta, te apsolvante kojih je na Filozofsko-teološkom studiju 18, a na Teološko-katehetskom 41, u akad. god. 2004./2005. imamo ukupno 247 studenata, 154 na Filozofsko-teološkom studiju i 93 na Teološko-katehetskom studiju, što je obzirom na narav ovoga visokog učilišta dosta. Od toga su šezdesetak studenata svećenički kandidati (dijecezanski i franjevački bogoslovi). Četiri su studentice redovnice. Ostali studenti su laici.

Na izborima za predstavnike studenata u Fakultetskom vijeću, sredinom listopada 2004., za akad. god 2004./2005. izabrani su: Damir Čikara, predsjednik, Tomislav Bašić, Saša Horvat i Ante Kujundžić.

Status korisnika državne stipendije u akad. god. 2003./2004. imala su 22 studenta našeg Fakulteta.

Od prošlogodišnje proslave Dana Fakulteta do danas na našem Fakultetu je diplomiralo 22 studenata: 11 na Filozofsko-teološkom studiju i 11 na Teološko-katehetskom studiju. Oni će danas primiti svoje diplome.

Studentska organizacija na našem Fakultetu vrlo je aktivna, te rado sudjeluje u svim aktivnostima i susretima koje organizira Studentski zbor našeg splitskog sveučilišta, kulturnim i športskim. Tako su studenti našeg Fakulteta, pod vodstvom prof. Jelića, i kroz proteklu godinu bili uključeni u malonogometnu ligu pri Sveučilištu u Splitu, koja se održavala od 1. do 18. ožujka 2004. godine. Na zamolbu studenata, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u okviru isplata za studentske programe, isplatilo je našem Studentskom zboru 8.000 kn za nabavke športske opreme. Studentski zbor za naše studente organizirao je studijsko putovanje u Zadar, 22. svibnja 2004. godine. Na zamolbu studenata, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u okviru isplata za studentske programe, odobrilo im je za to studijsko putovanje 6.000 kn. Posebno treba spomenuti mješoviti pjevački zbor našeg Fakulteta, kojega uvježbava mo. Šime Marović uz asistenciju studenta-bogoslova Ivana Urlića.

Uspjeh naših studenata je kao i svuda vrlo raznolik. Većina, kako je i za očekivati, studira odgovorno i uspješno, a ima i lijep broj onih koji se ističu radom i rezultatima. Ima međutim i onih koji manje odgovorno pristupaju svom studentskom poslu, pa to onda rezultira teškoćama u polaganju ispita i upisu u novu godinu, a poneki put i gubitkom prava na nastavak studija na našem Fakultetu.

Ostali djelatnici

Ako naš Fakultet dobro i uspješno obavlja svoj posao, onda to trebamo zahvaliti dobroj logistici. Koristim stoga ovu priliku da se zahvalim osobama koje nose tu logistiku: našoj spretnoj i radišnoj tajnici s. Maneti Mijoč, koja je na sjednici Fakultetskog vijeća od 11. ožujka 2004. ponovno izabrana za službu tajnice Fakulteta, voditeljici studentske referade s. Mariangeli Majić, koja vrlo savjesno obavlja svoju delikatni posao i nastoji studente disciplinirati, voditeljici Računovodstva gospodi Ljiljani Tomić i njezinoj pomoćnici Silvani Škrabić, voditelju Knjižnice don Juri Strujiću, knjižničaru fra Petru Đukiću, čistačicama Miri Jurišić i Ljubici Bradarić, vrataru Anti Strujiću i domaru Željku Jurišiću, našem pravnom savjetniku, gosp. Jošku Alajbegu, i časnim sestrama ovdje u Bogoslovnom sjemeništu koje nam uvijek priteku u pomoć kad je to potrebno.

Prof. dr. sc. Marijan Vugdelija, dekan

Lectio brevis - Akad. God. 2004./2005 LJUBAV: SINTEZA TEOLOGIJE I ANTROPOLOGIJE

Relativizam postmoderne

Prva dogma postmodernizma glasi: sve je relativno. Filozofi su ukazivali da u stvarnosti nema ničega što bi bilo stabilno, trajno, čvrsto, određeno, nego je stvarnost u kojoj živimo u sebi događanje, događaj, dogovor, dijalog. Po Heidegeru, sve teče i sve se mijenja i nigdje nema trajnog stanja. To vrijedi i za istinu. Istina nije trajna, nego promjenjiva kategorija u stalnom nastajanju i nestajanju. Zato se istina nikada ne može predstaviti kao prisutnost, nego kao tijek, kao rijeka koja stalno teče. Ona je u fluidnom i fleksibilnom stanju i nikada je se ne može do kraja kontrolirati. Nema objektivne istine, nema objektivnih vrednota, sve je relativno i trenutačno. Ništa nije trajno i vječno, sve je u protoku i mijeni. Ono što je danas istinito, to ne mora biti i sutra. Tako je sve relativizirano. U tom ozračju čovjek više na zna tko je, čemu je i kamo će. Za modernu svijest promjenjivost svih stvari je konstitutivna, a ne iskustvo trajnosti. Čovjek u postmodernom vremenu sebe doživljava kao suvremenog nomada. Nigdje nije kod kuće, nigdje nema trajnog staništa niti trajnih vrijednosti. To je dovelo do duboke krize.

Ono što je u vremenu krize moderne najteže jest čovjekova spoznaja kako je potpuno raskorijenjen, izbačen iz svoga malog svijeta sigurnosti i bačen u svijet nihilizma, besmisla i beznađa. Čovjek je postmodernoga doba

razmravljen, usitnjen, razdijeljen, dezorijentiran i izgubljen. Njegova je izgubljenost, njegova nesigurnost uzrokovana nedostatkom sigurnih, trajnih i objektivnih uporišta. Moderna kultura je kultura novinâ, kultura raščaranosti svijeta, kultura individualizma, ali istovremeno i kultura neočekivano novih iskustava kao što su praznina svakidašnjice, besmisao, osamljenost, dosada, nemir, raskorijenjenost od sigurnog i čvrstog temelja života. Ona je istovremeno i kultura koja svoju sigurnost mora crpsti iz sebe same. Čovjek postmoderne mora sam sebi stvoriti obzor, horizont smisla i u njemu pronaći sebe, iako taj obzor traje samo jedan trenutak. Postmoderni čovjek ne vidi nigdje svoju esenciju, svoj identitet, svoju ljudsku bit ili narav, nego je sam graditelj ali i rušitelj samoga sebe. A svijet, u kojem samo čovjek utemeljuje smisao, svakako je apsurdni svijet. Čovjekova tjeskoba je upravo u tome što, kraj svih uspjeha i napretka, on i njegova egzistencija ostaju bez odgovora o smislu, čak i bez samog smisla. Današnji je europski čovjek poput Isusovih učenika, koji, idući u Emaus, očituju pred Isusom koji im se javlja, svoju izgubljenost, zbunjenost, nesigurnost. I doista, besmisao, praznina, apatija, samoća, depresija vjerno prate to ljudsko biće u postmoderni. Takva kultura, koja je toliko obećavala, sada doživljava svoj sumrak. To su duboke napukline modernog svijeta. Ta se imanentistička civilizacija istrošila. Ona nema više što ponuditi, ona je potpuno prazna. 'Punoljetnost svijeta' (D. Bonhöffer) otkriva svu svoju bezizlaznost.

Ipak, i danas, u postmoderni, usprkos svemu, čovjek je u iščekivanju. Moderan čovjek na temelju iskustva 'svete praznine', metafizičkog beskućništva ponovno traži izlaz. Jer je srce nemirno, jer je snažna čežnja za domom, jer je živa potreba biti spašen. Je li kršćanstvo na koncu dvadesetog stoljeća izgubilo svoju duhovnu snagu i današnjem čovjeku više ništa ne može ponuditi? Ili je to samo jedan od perioda iz duge povijesti kršćanstva, koji će protutnjati ovim prostorima i krajevima, neke stvari srušiti, neke obnoviti, a neke nove stvoriti, koje će, u konačnici, biti nosive kršćanske vrijednosti za novo tisućljeće i novi svijet od sutra?

“Bog je ljubav” (1 Iv 4,8.16)

Izvornost kršćanstva i kršćanske objave nalazi se baš u pravoj spoznaji da je Bog ljubav, da je čovjek stvoren na tu sliku ljubavi i da po tom zakonu treba živjeti u svijetu. Ni jedna druga teorija o čovjekovu smislu, ni jedna druga religija o čovjekovu spasu, ni jedna religijska pouka ne bi imala pravog smisla i uspjeha, ako ne bi progovorila o čovjekovu traženju smisla u ljubavi, u konačnici, u Bogu. Ljubav je za čovjeka ključna riječ, isto onako kao što je ta riječ ključna i za samog Boga. To je cilj, sadržaj i smisao kršćaninove egzistencije u potrazi za Bogom¹.

Najvažnija i najsnažnija biblijska tvrdnja o Bogu, u kojoj je sažeta cjelokupna teologija, glasi: “Bog je ljubav i tko ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje, i Bog u njemu” (1 Iv 4,16). Bog kojega Isus objavljuje, Bog je životnih odnosa, prihvaćenosti i ljubavi. To je patetični Bog. Tvrdnja kako je Bog ljubav znači da je Bog u sebi trajno i vječno bujanje života, događanje i darivanje života u stvaranju. Sve što je Bog stvorio nastalo je iz toga prvotnog izvorišta i prvog žarišta. Čovjek i njegov svijet nalaze u Bogu, koji je ljubav, prvi i posljednji odgovor na pitanje o sebi i smislu stvarnosti. Ta zagonetka ljubavi Božje odgovor je na zagonetku svijeta i čovjeka, odgovor na najdublju čežnju čovjeka za prihvaćenošću i ljubavlju. “Tko je tu istinu shvatio, taj je sve shvatio”, tvrdi Kasper²

Bit Boga se ostvaruje u ljubavi, u davanju i primanju. Prema kršćanskom vjerovanju, Bog je u sebi životvorno zajedništvo triju Božanskih osoba. On živi u trojstvenom suodnosu Sina i Duha Svetoga. Otac, Sin i Duh Sveti, jedan Bog po jedinstvu božanske naravi, postoje kao osobe po nedokučivim božanskim odnosima. Njihovo zajedništvo ostvaruje se kao neizmerno i trajno samodarivanje. Bog je u sebi sebedarje, koje je moguće zato što on u sebi nije osamljeno *ja*, nego *ja - ti - mi*: Trojstvo. Trojstveni suodnosi sebedarja i samodarivanja u Bogu opisuju Božju narav. Samo je tako shvatljiva istina da je Bog u sebi samom ljubav. Trojstveni Bog samo je teološka definicija Boga koji je ljubav. Bog je, stoga, razgovor³, prijateljstvo, život u trajnom komuniciranju, koje se događa između jednog *ja* i jednog *ti*. Tako je Bog žarište ljubavi i života.

Trinitarni govor o Bogu u kršćanstvu je, u odnosu na druge religije, specifičan govor. Po tome se govoru kršćanstvo bitno razlikuje od ostalih monoteističkih religija. Bog u sebi nije osamljeni Bog, on je *communio* - zajedništvo triju božanskih osoba. S pravom se Boga označuje kao *agape*, kao Boga zajedništva u ljubavi. A svi ljudi gladuju i žedaju za ljubavlju⁴, što u konačnici znači da svi ljudi za Bogom gladuju i žedaju. Upravo jer svakodnevno i uvijek traži ljubav, čovjek traži Boga koji je ljubav. Tako mnogi teolozi drže da je zajedništvo u ljudskom životu, ostvareno u ljubavi, put prema shvaćanju samoga Boga, jer svi oni naglašavaju da nam stvarnost zajedništva pruža najbolji pristup za razumijevanje Boga. Pismo veli: “Tko ne ljubi, nije upoznao Boga jer Bog je ljubav” (1 Iv 4,8).

Čovjek stvoren na sliku Trojstvenog Boga, Boga ljubavi

Kršćanin u središtu svojega vjerovanja ima saznanje da je Bog u sebi ljubav. Ta nas ista vjera uči da je čovjek stvoren na sliku Božju. Najvažnija i najsnažnija biblijska tvrdnja o čovjeku, u kojoj je zgnusnuta čitava biblijska antropologija, glasi: “Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on

ga stvori, muško i žensko stvori ih” (Post 1,27). A Bog kršćanske objave je Trojstveni Bog, zajedništvo života i ljubavi triju različitih Božanskih osoba. Bog je sebe samoga utisnuo u svakog čovjeka i time ga označio kao teomorfno, bogoliko biće. Kao takav čovjek je bitno označen dinamizmom ljubavi. On je u sebi strukturiran, oblikovan i određen da se ostvari i živi u ljubavi. Zato čovjek stalno živi u pruženosti prema drugoj osobi. On je trajno u *ekstazi*, u hodu prema drugome, da bi, konačno, stigao k sebi⁵. Zato je pitanje života pitanje ostvarenih odnosa među osobama. Dakle, sličnost s Trojstvenim Bogom “jasno ukazuje da čovjek, ... , ne može potpuno naći sebe osim po iskrenom darivanju samoga sebe”⁶.

Čovjek je dakle stvoren prema jednom iskonskom pramodelu koji je u sebi zajedništvo odnosa, zajedništvo života. Prvo što svaki čovjek otkriva jest potreba za komunikacijom s drugima, jer ta je potreba usađena u njegovu ljudsku bit. “Čovjek je, naime, po svojoj najdubljoj naravi društveno biće i bez odnosa s drugima ne može živjeti ni razviti svoje sposobnosti”⁷. Bez socijalnosti nema personalnosti: osoba je bitno relacijska veličina. Kako se vidi, Bog je čovjekova šifra, odgonetka i ključ kroz koji sebe jedino može shvatiti, sebe dohvatiti i razumjeti. Upoznajući samoga Boga, čovjek pomalo otkriva svoje vlastite korijene, svoju duhovnu strukturu, počinje shvaćati temeljne mehanizme koje razotkriva u nutrini svoga bića. Najdublja sličnost između Boga i čovjeka očituje se u ostvarenoj ljubavi, jer ljubav je čovjekova životna struktura, ali i vrhunac njegove čovječnosti. Čovjek je, jednostavno, biće koje ljubi. Upravo kao ljubitelj čovjek je najbliži Bogu, jer je Bog u svojoj trojstvenoj naravi *Ljubav*. Riječ ‘ljubav’ vrhunac je biblijskog razmišljanja o Bogu, ali i o čovjeku. I čovjek i Bog svoj identitet nalaze u ljubavi. Stoga je ljubav konstanta i teologije i antropologije. Ona u sebi sažima cjelokupnu biblijsku teologiju i antropologiju. Označava svaki govor o Bogu i o kršćaninovu životu. Razumljivo je, stoga, zašto je trinitarna teologija preuzela vodeće mjesto. Ona nam pomaže shvatiti stvarnost u svojoj jedinstvenosti i različitosti. Čovjek je stvoren na sliku te trojstvene ljubavi i u stalnoj je težnji da sebe ugradi u Božansko zajedništvo ljubavi.

Stvoren na sliku Boga koji je ljubav, čovjek ima duboku potrebu da ljubi i da bude ljubljen. Čovjek može sve ljubiti, sve voljeti. Ipak njegova prava ljubav je usmjerena drugoj osobi i samo u susretu s tom osobom i on sam je sposoban iskusiti ljubav i biti sretan. Čovjek sebe oblikuje, svoje *ja* stvara kroz susrete s jednim *ti*. Ljudski život je dijaloški život. Ili uopće nije život. Njegov se život ispunjava u bivstvovanju s drugima i za druge. Čovjek nije sebi samom dovoljan, čovjek nije stvoren za individualizirani život⁸. Njegova je narav usmjerena zajedništvu s drugima, zajedništvu s čovjekom. Ukoliko je kod drugoga, on je i kod sebe, on je kod kuće. Tek u svom egzistiranju s drugima i za druge

čovjek dolazi k sebi. U toj izmjeni i razmjeni vlastite osobnosti čovjek se ostvaruje, raste, sazrijeva i na koncu postaje zrela osoba. Život je u uzajamnosti⁹. Čovjek stoga stalno mora sebe nadilaziti, iz sebe izlaziti, s drugima se susretati i komunicirati, razgovarati i sebe iskazivati, da bi na koncu toga procesa došao k sebi i do sebe i sebe konačno našao i shvatio. Ako netko u svome životu ne iskusi ljubav, ako je i sam ne pruži drugome, ostaje nedorečeno, neostvareno i često bolesno biće. Nedostatak takvih odnosa i suodnosa s drugima, može imati trajne negativne posljedice za stabilnost jedne osobe. Ukoliko mlado ljudsko biće ne doživi prihvaćenost u ljubavi, ono je redovito osuđeno na teže oblike neuroza, komplekse, blokade i deformacije; to uzrokuje kod djeteta nedostatak identiteta, nesigurnost, pomanjkanje afektivnosti i osjećaj napuštenosti. Bog je, stvarajući čovjeka na svoju sliku, u njega usadio sebe kao pralik, ugradio je u njega svoje mehanizme ljubavi. Stoga jedino ljubav čovjeku omogućuje da se konačno nađe i smiri, da bude sretan. To je put istinskog očovječenja i pravog usrećenja.

U svom Hvalospjevu ljubavi (1 Kor 13,1-13) Pavao naglašava da svi plodovi našeg uma i srca (znanja koja smo stekli) i darovi (dar prorokovanja, dar vjere), bez ljubavi gube svaku vrijednost, ne koriste ničemu (rr. 1-3). Ljubav je jedina stvarnost koja “nikad ne prestaje” (r. 8), koja je jača od smrti, koja vrijedi u ovom i drugom životu.

Kako je čovjek stvoren na sliku Božju, on traži Boga kojemu ontološki teži, on je religiozan, jer jedino mu ta relacija može utažiti žeđ za puninom života. Čovjek je jedino biće s kojim Bog stupa u *dijalog*, s njim razgovara i na taj način pokazuje dijalošku strukturu njegove naravi. Bog u čovjeku nalazi svog partnera u čemu se očituje možda i najvidljivija karakterističnost slike Božje. Čovjek je osoba pred Bogom osobom. Niti jedno ljudsko biće, niti jedan čovjek ne može do kraja zadovoljiti ljudsko traženje ljubavi. Jedino Bog, koji je ljubav, dovodi čovjeka do punine. Ako čovjek u Bogu sretne ljubav, i ako u ljubavi sretne Boga, tada je on sretno biće. Na toj crti se nalazi Augustinova glasovita izjava: “Za se si nas stvorio, o Bože, i nemirno je srce naše dok ne nađe počinak u Tebi!”

Ljubav među osobama je odnos koji osobe povezuje, čini ih sretnima i daje im sklad i životni smisao. Bog je u sebi vječno blaženstvo, vječni sklad i sreća. Na tu je sliku čovjek stvoren, na taj prototip života svako je biće oblikovano i tome iskonu teži sve što postoji. Susret u ljubavi nije tek puki susret, nego susret koji mijenja život, obnavlja zamrlost i smrt pretvara u novi život. Ako se taj odnos ljubavi ostvari, tada se događa pravi susret sreće. Možemo zaključiti kako je sva ljudska sreća sadržana u tome da usreći drugu osobu. Božja riječ kaže, a iskustvo potvrđuje, da je “blaženije davati nego primati” (Dj 20,35). Samo darivajući može se primati.

Preko ostvarene uzajamnosti u odnosu dviju osoba objavljuje se Božja prisutnost u liku ostvarene ljubavi, ljubavi koja je u sebi iskustvo nadnaravnoga, božanskoga i transcendentalnog. Tada je čovjek u svojem ljudskom očitovanju ljubavi prema drugima istovremeno i Božje samoočitovanje. Gdje god se ostvaruje prava ljubav, Bog je tu prisutan!

Na osnovi svega onoga što je već rečeno jasno proizlazi da jedno ljudsko biće koje ne iskusi ljubav ostaje neispunjeno i nesretno, odumire iako je biološki još živo¹⁰. I obratno, svaki put kad se u njegovu životu ostvari prava i istinska ljubav, tada se uprisutnjuje i ostvaruje smisao njegova života. Sve to sažima Ivan Pavao II. Kad piše: “Čovjek ne može živjeti bez ljubavi. Sam po sebi on ostaje biće neshvatljivo, život mu ostaje lišen smisla, ako mu se ne objavi ljubav, ako se ne susretne s ljubavlju, ako je ne iskusi i ne usvoji, ako u njoj živo ne sudjeluje...”¹¹. U tim, tako sržno izrečenim riječima nalazi se vječni zakon i odrednica za čovjeka i njegov život.

Na toj pozadini izbija na vidjelo i bit čovjekova grijeha: to je odbijanje ljubavi i zatvaranje u sebe. Prije svega grijeh je okrenuti se od Boga kao svoga naravnog temelja u kojemu se čovjek, konačno, ostvaruje, spoznaje i shvaća. Čovjek koji Boga odbija želi reći da je sam sebi dovoljan, da mu Bog ne treba. Dakle, temelj svakog čovjekova grijeha jest okretanje od Boga i zatvaranje u sebe. Grješnik je bitno - *homo incurvatus in se*. Osim toga, grijeh je i zatvoriti se prema drugome, okrenuti se sebi samome, isključiti drugoga kao mogućnost da se postane, zaniijekati potrebu za drugim kao oslobođenje od samozaljubljenosti. Možemo reći da je grijeh samoizolacija, prekid relacija i komunikacija. A u čovjekovoj naravi je usađena potreba za drugim, potreba da ljubi i da bude ljubljen. Stoga je posljedica grijeha uvijek smrt, stanje bez ljubavi, prekid svih relacija i suodnosa, to je egzistencijalna samoća. Grijeh znači biti sam, biti bez drugoga, s jedne strane, a s druge strane to je duboka patnja za drugim bez kojega nema pravoga života. Egoist čini zlo samome sebi. Misli da čini dobro sebi, a uništava se. Lišava se onoga što njegov život čini velikim i lijepim: zajedništva s Bogom i s ljudima. Egoist tako ostaje sam. A pakao je vječna samoća. Stoga, tko je počeo darivati se drugima, spašen je: “Mi znamo da smo iz smrti prešli u život, jer ljubimo braću; tko ne ljubi, ostaje u smrti” (1 Iv 3,14).

Zakon ljubavi

Bitni sadržaj propovijedanja kršćanske Crkve i prvi zakon života uopće glasi: Bog je ljubav, a čovjek je njegova slika. Želimo li kao slika Božja biti autentična ljudska bića, onda i mi trebamo usvojiti temeljni zakon Božjega

života, a to je ljubav. Ne čudi stoga da Stari i Novi zavjet sažimaju čitavi biblijski etos u dvostrukoj zapovijedi ljubavi. Na pitanje jednog zakonoznanca: "Učitelju, koja je zapovijed najveća u Zakonu?", Isus, služeći se riječima Staroga zavjeta, odgovara: "Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svim umom svojim. To je najveća i prva zapovijed. Druga, ovoj slična: Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga. O tim dvjema zapovijedima visi sav Zakon i Proroci" (Mt 22,36-40; par. Mk 12,28-34; Lk 10,25-28). I doista, čovjek sebe nalazi samo u ljubavi!

Bitna značajka i apsolutna novost biblijske religije jest da su ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjemu nerazdruživo povezane (1 Iv 4,20-21; 1 Iv 5,2-3). Prema tom učenju, ne može biti pravog bogoljublja bez bratoljublja, ni bratoljublja bez bogoljublja. To nikada ne smijemo smetnuti s uma.

Prema biblijskom shvaćanju, ljubav je ponajprije dar, a onda tek obveza, zapovijed. Po Ivanu: "Mi ljubimo jer je on nas prije ljubio" (1 Iv 4,19). Samo zato jer smo iskusili Božju ljubav u Isusu Kristu, mi smo sposobni i dužni ljubiti. Polazeći od tog iskustva Božje ljubavi, ljubljeni učenik sasvim ispravno izvodi kad kaže: "Ako je Bog tako ljubio nas, i mi smo dužni ljubiti jedni druge" (1 Iv 4,11). U istom duhu Isus izrijeком nalaže svojim učenicima: "Ljubite jedan drugoga; kao što sam ja ljubio vas, ljubite i vi jedan drugoga" (Iv 13,34). Upravo to novo iskustvo Božje ljubavi čini tu staru biblijsku zapovijed "novom zapovijedi". Dakle, Isusovi učenici su pozvani da u odnosima s drugima pokazuju onu ljubav kojom je Bog ljubio nas. Prema Isusu, svjedočenje tog oblika života jedini je pravi raspoznajni znak njegovih učenika. Učitelj veli: "Ako imadnete ljubavi jedan prema drugome, po tome će svi upoznati da ste moji učenici" (Iv 13,35). Živeći taj zakon ljubavi, nešto od nebeskog sklada i blaženstva se prenosi već u sadašnje vrijeme.

Istina, prava ljubav dariva radost, ali se postiže uz napor i s patnjom. Tu paradoksalnu stvarnost Isus je izrazio izjavom: "Jaram je moj sladak i breme je moje lako" (Mt 11,30). Iskustvo nam pokazuje da je u ovome svijetu i životu svako novo nastajanje i rađanje povezano s prethodnim umiranjem. Iz eksplozije zvijezda nastaju planeti; iz propadanja fosila stvara se nafta; zrno koje umre i istrune rađa obogaćenim i umnoženim životom (Iv 12,24)¹². Dakle, iz smrti se hrani i rađa život. Tko ne umre samom sebi, nije kadar roditi se za druge, ostaje sam. Treba imati odvažnosti za taj podvig! Per cruce[m] ad luce[m]! Per morte[m] ad resurrectione[m]!

Kako se vidi, vrhunac kršćanskog života sastoji se u prakticiranju ljubavi, u daru vlastitog života drugima. Na sreću, mnoge jednostavne osobe žive redovito tako. Čisti su srcem i slobodni od bilo koje požude za posjedom i vladanjem nad drugima. Njihov život je trajno izlivanje ljubavi. U njihovim

stajalištima i djelima stalno izranja na vidjelo dobrota i besplatnost. Takve osobe ne pokušavaju izraziti neizrecivo, nego se neizrecivo radije izražava na njima: u prozračnom pogledu, u smijehu punom mira, u snazi sadržanoj u slabosti, i u mudrosti koja postiđuje mudrace. Bog je u njima. “Gdje je ljubav prijateljstvo, ondje je i Bog!”

Zaključak

Na osnovi svega što je rečeno smijemo s papom Pavlom VI. kršćanstvo označiti kao civilizaciju ljubavi, čiji su korijeni u samome Bogu. Kao religija ljubavi kršćanstvo je nezastarivo, ostaje vječna mladost svijeta. Ono ima sigurnu budućnost i dobre perspektive, pod uvjetom da ostane vjerno svojoj temeljnoj poruci, a to je istina da je Bog ljubav i da svaki čovjek za tom ljubavi sunaravno teži, čezne i žeda. Ljubav je model ljudskog života, trajan i vječan te uvijek tražen. To tvori zakon svake antropologije, pa i one postmoderne. Budući da ta istina o Bogu i čovjeku stoji i u središtu kršćanske teologije, studij teologije ostaje trajno izazovan, zanimljiv, nezastariv.

Bilješke

- ¹ Tu istinu dobro uočava i snažno ističe sv. Pavao u svom Hvalospjevu ljubavi (1 Kor 13,1-3).
- ² W. KASPER, *Theologie und Kirche*, Mainz, 1987, 148.
- ³ Bog je bitno dijaloško biće. “U početku bijaše Riječ / i Riječ bijaše u Boga / i Riječ bijaše Bog” (Iv 1,1). Razumljivo je, onda, da jezik “predstavlja najdublji sklop ljudskog bića i koji na kraju krajeva potječe od vječne ‘Riječi’, Logosa” (R. Guardini). Svaki dijalog koji vodi miru, dogovoru, zajedništvu u različitosti zapravo je ukorijenjen u samom Bogu.
- ⁴ U tome se čovjek postmoderne ne razlikuje od čovjeka prethodnih vremena.
- ⁵ Prema ovom biblijskom shvaćanju, drugi nisu ograničenje vlastite opstojnosti, nego - sasvim obrnuto - oni su prag gdje se stvarno započinje postojati, oni su preduvjet da postanemo mi sami. “Čovjek pomoću *ti* postaje *ja!*” (M. Buber).
- ⁶ *Gaudium et Spes*, br. 24. Primjer za takvo tumačenje osobe je sam Bog kao Trojstvo, kao zajedništvo osoba.
- ⁷ *Gaudium et Spes*, br. 12.
- ⁸ Ali da bi čovjek mogao graditi zajedništvo s drugim, on prije toga mora postati svjestan samoga sebe kao posebnog bića (individuuma).

- ⁹ Čovjek je stvoren na sliku Trojstvenog Boga koji je u sebi najdublja uzajamnost triju osoba.
- ¹⁰ Život je prema kršćanskoj biblijskoj definiciji komunikacija. ©to više, život je zajedništvo u ljubavi na temelju međusobne komunikacije. I obrnuto, nedostatak toga zajedništva u ljubavi za čovjeka jest znak smrti. A Bog je Bog života. U početku je Ljubav, suodnos, život a ne smrt!
- ¹¹ *Redemptor hominis* , br. 10.
- ¹² “Zaista, zaista, kažem vam: ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod”.

Prof. Dr. Sc. Marijan Vugdelija, *dekan*

BANJEVCI: Betlehemsko svjetlo

Betlehemsko svjetlo preko Zadra prvi put stiglo je u župu sv. Nikole Tavelića u Banjevcima na granici šibenske biskupije.

Svjetlo koje poziva na mir i dobro s ljubavlju i radošću u župnu crkvu unijeli su djeca i mladi na početku nedjeljnoga euharistijskog slavlja, 19. prosinca 2004. godine.

U ime župske zajednice svjetlo je primio župnik fra Josip Repeša.

U prigodnoj homiliji župnik je pozvao sve nazočne da ponesu svjetlo iz Betlehema u svoje obitelji i da ga pažljivo čuvaju do Božića, pripremajući se u obiteljskom okruženju za najradosniji kršćanski blagdan.

Na svetoj misi su pjevale, uz župljane, i članice zbora sv. Nikole iz Tribunja, koje su nazočnima nakon svete mise priredile i svečani Božićni koncert.

U poslijepodnevnim satima vjernici župe Banjevci pristupili su sakramentu svete ispovijedi.

Fra Josip Repeša

SINJ: Božiću, raj nam daj!

Na svetkovinu sv. Obitelji, 26. prosinca 2004., u crkvi Čudotvorne gospe Sinjske, dječji zbor svetišta i župe izveli su božićno glazbeno-scenski igrokaz «**Božiću, raj nam daj!**», pod ravnanjem fra Jure Župića i s. Jelene Mijić.

Tekst je napisao don Luka Depolo, a glazbu Ivica Percl. U sivilo dana i obilnu kišu svjetlo i radost donijelo nam je mnoštvo «Gospinih anđela», kako ih je na kraju u riječima zahvale nazvao gvardijan svetišta fra Zoran Kutleša.

Djeca su puna zanosa kroz pjesmu i pokrete uputila božićnu čestitku svojoj obitelji, našoj župi i cijeloj Hrvatskoj.

Dječji zbor nam je prekrasni božićni ugođaj dočarao nakon svete Mise u 9 sati koju je predvodio gvardijan fra Zoran Kutleša.

Sjetnim glasom, igrokaz je najavila Anđela Pletikosić riječima gospođe Marije Vrgoč-Križanac, koja je napisala svoje razmišljanje na priloženi tekst igrokaza. U želji da ovih nekoliko prekrasnih rečenica kojima je Marija prikazala slavlje Božića danas, potakne na razmišljanje i širu javnost, donosimo ih u cijelosti:

«Moj Božiću, stvarni i živi – iza svijeća, kuglica, perlica, zvjezdica, zvončića, vjenčića, girlandi i bora... hoću li te naći!

Moj skromni, siromašni Božiću – što nestaješ u mirisima i okusima purica, arambašića, salenjaka, medenjaka, pralina i božićnog piva...

Moj istinski, otajstveni Božiću – izobličen preko televizora, računala, kamera i mobitela, nagradnih igara, lutrija i božićnih akcija...

Ne daj se, moj katolički Božiću – dok te guše i stežu trgovački lanci i pretvaraju u kič i bajku...

Jer – prezren, izbačen iz grada, iz ustava i parlamenta – rodio se Bog na Zemlji...

Ti, Božiću, raj nam daj – drugdje ga nema za nas!»

Ovaj dojmljivi tekst djeca su protkala svojom savršenom izvedbom. To je bio ugođaj za uho, oko, a nadasve za dušu. Pjevane riječi solista i zbora popraćene su slikama svega stvorenog u očekivanju Obećanoga (trave, ptice, pčelice, sinje more, riječne vode, ovčice, pahuljice, zvjezdice, maslinova grana, cvijet srca) koga su naviještali i za njegov dolazak pripremali starozavjetni proroci.

Poseban ugođaj dojmio je sve prisutne u crkvi, predstavljanje nebeskog svjetla i zvijezda trepereći zlatnim lametama i tisućama malih svjećica koje su iznenada bljesnule u rukama djece.

Vrhunac igrokaza bio je dolazak na scenu Josipa i Marije s Isusom u naručju i čestitka Hrvatskoj s pjesmom: Sretan Božić Hrvatska!

s. A.M.

SPLIT: Božićni koncert

Božićni koncert solista, zborova i komornog orkestra župe Gospe od Zdravlja uvjerljivo je pokazao žar razgranate i vrlo aktivne glazbene djelatnosti pod vodstvom fra Stipice Grgata. Dječji, djevojački i mješoviti zbor okupljaju glazbom obdarene vjernike svih generacija.

Vrlo lijepo sastavljen i kvalitetno izveden program izrastao je u pravu blagdansku svetkovinu. Mješoviti zbor krasi zanosna boja i fuzija. U izvedbi hrvatskih božićnih pjesama zvuči uistinu reprezentativno. Izričajem su plijenile sve skladbe, a Händelova *Divan je Bog* HWV 258 ističemo zbog osobitih zahtjeva i uzornoga himničkog zvuka. Najglasniji pljesak zaslužila je *Adeste fideles* koja je objedinila sve sudionike, a osobit učinak ostvarila je s djevojačkim zborom na koru. Solističkim prinosima zvuk zbora su obogatili Elfriede Smodlaka, Branka Papak, Vinko Maroević i Zdravko Kraljević.

U nedvojbeni uspjeh koncerta ugrađena je orguljaška potpora s. Zorislave Radić i Borne Barišić, te uigran Komorni orkestar župe Gospe od Zdravlja.

Blagdan sv. Stjepana podario nam je bogatu duhovnu večer protkanu iskrenom radošću, kako i priliči božićnom vremenu.

Tatjana Alajbeg

Hodočašća u sv. Zemlju i susret s kustodom, franjevačkim poglavarom u sv. Zemlji

Nemiri u Isusovoj domovini bili su uzrok nedolasku hodočasnika u Svetu zemlju u protekle četiri godine. Nas, navikle informacije dobivati samo iz javnih medija, a oni traže tek senzacije, skandale, krv i ubijanje, zahvatio je neki strah. Zbog tog straha odustali smo od hodočašća u Isusovu domovinu. A znamo da ono što mediji donose nipošto nije sva istina. Naprotiv, tek je jedan njen mali dio. Gledajući grozne prizore samoubilačkih atentata, razumijemo, barem donekle, da i vjernika prođe volja hodočastiti na sv. mjesta, makar vjerski razlozi hodočašća bili ne znam koliko jaki i plemeniti. S druge pak strane znamo, ja i iz osobnog susreta s ljudima koji žive na tom području, da za hodočasnike nema neke posebne opasnosti. Više nego obično. Osvete i ubijanja se događaju izvan hodočasničkih putova. Sukobi Izraelca i Palestinca su uglavnom na političkoj razini, i razini borbe za teritorij. Hodočasnici nisu meta ni jednih ni drugih. Dapače, da bi sigurnije ostvarili te svoje ciljeve, i jednima i drugima je u interesu zaštititi hodočasnike. Što oni, sve do sada, uspješno i čine. Uostalom, obje strane, na neki način, žive od hodočasnika – materijalno, moralno i politički. Zato, valja to naglasiti, među poginulima i ozlijeđenima nema hodočasnika.

Svi mi dobro znademo, recimo i to, da na našim cestama više ljudi pogine nego u svim krvoprolićima u Svetoj zemlji. A svi se mi ipak i dalje vozimo tim cestama. Zašto sve ovo nabrajamo? Ma ne zato da se netko protiv svoga uvjerenja odluči na hodočašće u Svetu zemlju. To nikako! Ali želimo da do nas dopre stvarna istina koju životno znaju, jer je u Svetoj zemlji svakodnevno žive, naša braća u sv. Franji. Ali i općenito braća i sestre u vjeri.

Svima nam je franjevcima, nadam se, poznato da je još 1342. papa Klement VI. bulom *Gratias agimus* povjerio otkupljena sveta mjesta baš nama - franjevcima. Od tada smo mi jedini i službeni čuvari svetih mjesta. Drukčije i nije moglo biti jer su svi drugi klerici, redovnici i kanonici zbog pada Jeruzalema (1187.) u poganske ruke pobjegli u Akrij. A kad je i Akrij pao (1291.) pobjegli su iz cijelog područja Svete zemlje. Franjevci su tada došli i nisu se povlačili ni u ono vrijeme kad je za njih doista bilo opasno. Kad se stvarno ginulo. Među prvima je bio sv. Nikola Tavelić. On je 14. studenog 1391. podnio mučeništvo u Jeruzalemu. Franjevci su ostali čuvari Svetih mjesta sve do naših dana. Zar imamo pravo to zaboraviti? Zar smijemo tek tako ostaviti mjesta povezana s Isusom - od Utjelovljenja do Uzašašća? Napustiti mjesta povezana s prvom Crkvom - od njenog rođenja silaskom Duha Svetoga do naših dana? Zar smijemo zaboraviti i našu braću koja su žrtvovali živote za Sveta mjesta?

Poznavajući stvarno stanje u Svetoj zemlji i tjeskobu naše subraće, i nesigurnost ono malo preostalih kršćana oko svetih mjesta, naše je Povjerenstvo za Svetu zemlju, u ljeto 2004., organiziralo dva hodočašća. U kolovozu je prva skupina hodočastila u Sv. zemlju Bili su to neokatekumeni iz Splita (njih 46), a pod duhovnim vodstvom fra Petra Milanovića. A u rujnu naši bogoslovi, pod vodstvom svoga magistra fra Šimuna Bilokapića. Obje skupine primio je u audijenciju tek imenovani kustod fra Pierbattista Pizzaballa. (Franjevačka zajednica na cijelom području Bliskog istoka nije PROVINCIJA nego je KUSTODIJA - čuvarija. Zato se njen poglavar naziva KUSTOD - čuvar.) Na tom našem susretu, kustod je, poslije srdačnog pozdrava i osnovnih informacija o stanju na tom području, odgovarao na naša brojna pitanja. I onda svakom hodočasniku darovao uspomenu.

I sam sam tom prigodom, u dva navrata, razgovarao s kustodom, kao povjerenik Svete zemlje u našoj Provinciji. Tada mi se «požalio» da fratri, ako nema hodočasnika, gube volju 'čuvati' sv. mjesta. I uopće ostajati u službi u kustodiji. Osjećaju se naime beskorisnima. Umornima. Slično je i s kršćanima, veli on. I oni bez hodočasnika ne vide svoj opstanak u moru muslimanstva, te se mnogi iseljavaju. Zato je stvarna opasnost da nam svetišta, a i Sveta zemlja, ostanu bez kršćana. Upravo zbog toga kustod je silno zahvalan povjerenstvima koji organiziraju hodočašća. To je sada, reče on, najveća i najhitnija pomoć koju treba Sveta zemlja. Važnija i od one toliko potrebne novčane pomoći. S hodočasnici Sveta zemlja živi ili umire. A ove posljednje četiri godina hodočasnika gotovo da nije ni bilo.

Ima još nešto što ne dopire do naše svijesti, to sam tada rekao i kustodu, a to je pitanje povratka Židova - Izraelaca u Obećanu zemlju. Bojim se, rekao sam mu, da smo i mi franjevci u Svetoj zemlji na neki način «prespavali» jedan dio bliže prošlosti Svete zemlje. Nismo uočili da se veoma davno prognani izraelski narod vraća u svoju zemlju. Bio je prognan, ali ne i odbačen. *Ta neopozivi su dari i poziv Božji!* - piše nam sv. Pavao. Izrael je IZABRANI NAROD - jednom zauvijek. Ako Bog svoj narod i stavi na kušnju zbog grijeha, izabranost mu ne oduzima. *U pogledu evanđelja oni su, istina, protivnici poradi vas, ali u pogledu izabranja oni su ljubimci poradi otaca (Rim 11,28-29).* Koliko li smo puta kroz ove dvije tisuće godina u Bibliji molili (ili možda tek čitali!) da Bog vrati svoj narod u Obećanu zemlju! A onda, kad se to stvarno počelo i događati, nismo to primijetili. A povratak se već gotovo i dovršio. Možda nismo uočili jer smo se, na neki način, i sami nalazili u tom vrtlogu. No, zar mislimo da je bilo drugačije s opisanim u Bibliji povratkom iz Babilona?! Nipošto! Iz toga kratkog sužanjstva prognanici su se vraćali u više navrata. Kroz desetljeća. Zar se i o ovom sadašnjem povratku neće u budućnosti govoriti kao o njihovu povratku u

svoju zemlju? Ovdje nikako ne želimo ulaziti u političke i teritorijalne probleme između Izraelaca i Palestinaca, nastale zadnjih stotinjak godina. To je problem kojega mi ne možemo riješiti. Niti je na nama da ga rješavamo. Samo se pitam: Zar i u vrijeme povratka iz egipatskog i babilonskog sužanjstva nije na ovim prostorima bilo slično, ili gotovo isto, kao i u naše dane!? Ni tada Obećana zemlje nije bila prazna. Mi dobro znademo da Bog, ako jedne vraća u svoju zemlju, ne progoni druge. One koje se tu već nalaze. Poznato je da su Izraelci kroz cijelu svoju povijest živjeli s drugim narodima u Obećanoj zemlji?! Uvijek su taj prostor dijelili s drugima. Zato s pravom tvrdimo: Ako je Bog njih izabrao, nije tim druge odbacio?! Ta Bog ne može sebe zaniijekati. On je Otac svih naroda. Biblija nam to često ponavlja.

Kad sam sve to rekao kustodu odgovorio mi je da ima puno istine u tomu. Istaknuo je da je njegovim imenovanjem za kustoda (baš tako: imenovanjem!) poslan nedvojbjen znak Izraelcima. I oni su ga razumjeli. On se naime zadnjih godina dosta angažirao oživjeti odnose židovstva (Izraela) i kršćanstva. Često se neformalno susretao s više skupina Izraelaca. Ne odbacujući Palestince, pokazao je Izraelcima da ih Crkva razumije i prihvaća. Kustod dobro poznaje hebrejski jezik. A to i nije baš po sebi razumljivo, iako fratri žive na tom području i prije rođenja samog Izraela 1948. Fratri su se naime do sada posvećivali samo kršćanima, a oni su, može se reći, isključivo Arapi - Palestinci. Židovstvo, odnosno Izraelce gotovo da nisu ni poznavali. Tako ni hebrejski jezik, iako je službeni jezik Izraelaca. Nije bolja situacija ni s izraelske strane. Tek u posljednje vrijeme vide se, Bogu hvala, pomaci približavanja, razumijevanja i prihvaćanja - makar mali! - s obje strane.

Židovi su kroz povijest bili neskloni kršćanima. Smatrali su nas otpadnicima i izdajicama njihovog vjerskog opredjeljenja. To se shvaćanje donekle prenijelo i na mladu izraelsku državu - Izrael. (Židovi u Izraelu sebe naime nazivaju Izraelcima, što mi naravno prihvaćamo. Po toj distinkciji, **Židov** je pripadnik vjere, a **Izraelac** pripadnik naroda.) Vjerski strogi Židovi (tzv. ortodoksni) još i danas okreću glavu od kršćana, osobito od svećenika. No, valja nam priznati, i mi smo im kršćani kroz povijest dali povoda za takvo držanje. Gotovo smo ih proglasili Bogoubojicama. Istina, nikad službeno. I to gotovo bez ikakvih ograničenja. Kao da Isus nije bio i ostao Židov! A to mu je i majka. To su i svi apostoli. I prva Crkva. O progonstvima kroz povijest ne želim ovdje govoriti. Samo to da su tada tek rijetki kršćani ustali u njihovu obranu, a još rjeđi se stvarno usudili priskočiti im u pomoć. Današnji papa Ivan Pavao II. to je shvatio te je tako prvi papa koji je posjetio sinagogu - u Rimu. Tada je proročanski i s neskrivenim ganućem u vjeri, rekao Židovima «VI STE NAŠA STARIJA BRAĆA». Baš tako! Oni to uostalom i jesu.

Kako rekosmo, nešto se u zadnje vrijeme mijenja u tim odnosima. Kršćani Židove polako prihvaćaju kao svoju stariju braću u vjeri, i izvorište vlastitog izabranja. A u svijest Izraelaca polako prodire istina da im kršćani nisu neprijatelji, nego njihova «MLAĐA BRAĆA». Danas kod mnogih Izraelaca Isus više nije tek 'izdajica naroda' nego pripadnik njihova naroda. Jedan od njih. Dokaz je tomu i postojanje ne baš male skupine Izraelaca koji sebe nazivaju **Mesijanisti**. Oni prihvaćaju Isusa kao Mesiju. Prihvaćaju Novi zavjet. Obrede slave na svoj, židovski način. I Isusovu posljednju večeru (sv. misu). Sve im je ukorijenjeno u tradiciji i Zakonu. Što je, valja priznati, i razumljivo. Upravo zbog toga, možda je baš Božje providenje *Casa Galileae*, tj. kuća neokatekumena ponad Brda blaženstava, na padini Genezaretskog jezera. Otvorenost tog kršćanskog pokreta Starom zavjetu, židovskoj tradiciji, i židovstvu općenito, otvara srca mnogih Izraelaca koji pokušavaju shvatiti kršćanstvo i srcem, a ne ga samo promatrati i doživljavati kroz poteškoće nastajale u povijesti. Zato je papa Ivan Pavao II. s pravom kliknuo, kad je 2000. posjetio tu još nedovršenu kući neokatekumena: «*Ovo vas je brdo čekalo!*» Izgleda da ih je stvarno čekalo. Bogu hvala, eto ih je i dočekalo.

Fra Miroslav Modrić

MÜNCHEN: Svečano proslavljena 150. obljetnica proglašenja dogme Bezgrješnog začeća Blažene Djevice Marije

Hrvatski vjernici iz Münchena sakupili su se u velikom broju 8. 12. 2004. na proslavu 150. obljetnice proglašenja dogme Bezgrješnog začeća Bl. Dj. Marije.

Na svečanom euharistijskom slavlju uz koncelebraciju četvorice svećenika franjevac koji djeluju u misiji, na čelu s voditeljem fra Tomislavom Dukićem, bile su nazočne i č. sestre *Družbe sestara franjevki od Bezgrješne* koje također djeluju u misiji kao i nekoliko sestara zaposlenih u dva staračka doma.

Stigle su iz Šibenika prije 30 godina i stavile se i ovdje predano u službu Bogu i čovjeku.

Voditeljica programa Barbara Lorenz naglasila je u uvodnoj riječi da se sa par napomena ne mogu iznijeti sva zalaganja, djelovanja i vrline časnih sestara koje tako samozatajno a istovremeno toliko učinkovito djeluju u pastoralnom radu, u vjeronaučnoj poduci, u njezi svih potrebnih bolesnih i starih, na glazbenom području, u domaćinstvu, administrativnim i još nekim

drugim područjima. Željama da ih Bezgrješna, čiji naziv njihova družba nosi, i dalje jača, vodi, krijepi i oplemenjuje, jer su potrebne da vode naš hrvatski narod k Bogu – pridružili su se svi nazočni iskrenim pljeskom.

Fra Tomislav Dukić je u svom kratkom govoru također vrednovao djelovanje sestara kao Bogomdani dar misiji i vjernicima.

U programu, koji se sastojao iz glazbenog dijela i recitala *Marija obećana majka* nastupio je mješoviti zbor HKM u Münchenu, pod vodstvom č.s. Nikoline Bilić i č.s. Viktorije Vukančić koji se sastaje svakog tjedna, uvježbava marljivo ulažući nesebično sate i sate svog dragocjenog vremena hvaleći Boga i Majku Mariju, prigodom euharistijskih i ostalih crkvenih slavlja.

Nastupila je i vokalna skupina *Lira* koja je pravi ponos Hrvatske katoličke misije jer uz slavljenje Boga pridonosi i bogatstvu širenja hrvatske kulture, a isto tako i poznata klapa *Croatia* koja će uskoro proslaviti 15. obljetnicu svoga postojanja.

Nadarena mlada solo pjevačica Kristina Šop nastupila je uz glasovirsku pratnju pijanistice Marlene Priskić te su obje uvelike pridonijele ljepoti programa ove večeri.

Misijski tamburaški orkestar kojim redovito i uspješno ravna Gabrijel Valo izveo je u hrvatskim narodnim nošnjama dvije marijanske skladbe.

Dojmljivo recitiranje stihova recitala izvodili su Mirjana Prodan, Goga Parlov, Martina Čoklica; Stipe Penić i Igor Livaja.

Posebna hvala č.s. Nikolini Bilić, kao glavnoj organizatorici ovog slavlja koja je sve svoje sposobnosti i marljivost predano uložila u dostojno slavljenje Boga i Bezgrješne te u vjerničko svjedočenje poslanja njezina sina Isusa Krista.

Barica Barbara Lorenz

RÜSSELSHEIM: Zemaljski anđeli u staračkom domu

Skupina vjeroučenika iz HKM u Rüsselsheimu koju je predvodila s. Estera Marijić i majke djece Marija Andrijević, Ljubica Turić i Danica Tomić, posjetili su nepokretne stare bolesnike u staračkom Domu u Rüsselsheimu 18. prosinca 2004. godine.

Lijepo je bilo gledati tu djecu sa strane kako tiho i razgovijetno razgovaraju sa starcima i bolesnicima kao da su rođeni u istoj obitelji.

Na rastanku su djeca poklonila svakome bolesniku anđela od papira i otpjevale su im po jednu božićnu pjesmu na hrvatskom i njemačkom jeziku. To je lijepi i poticajni primjer i za druge sestre i školsku djecu, gdje god postoje starački domovi!

Fra Berislav Nikić

RÜSSELSHEIM: Božićna kap dobrote

Svake godine vjernici HKM u Rüsselsheimu upriličuju pečenje i prodavanje božićnih kolača. Oni, koji iz bilo kojega razloga ne mogu peći kolače, kupuju ponuđene kolače ili umjesto kolača daju novčane priloge. Dobiveni novac od prodanih kolača i novčanih doprinosa šalje se siromasima, koji su zatražili pomoć od Misije.

Ovogodišnji dobiveni novac nadvisio je dosadašnje Božićne dobrotvorne akcije. Svi su dobrotvori bili velikodušniji nego dosadašnjih godina, a sve ih je nadmašio bračni par Goran i Snježana Šošić, koji su dali 500 Eura.

Novac je poslan jednoj obitelji iz okolice Varaždina za pokriće troškova teške operacije. Na dvije adrese u Hrvatskoj poslano je 300 Eura. Poslali smo u Bosnu i Hercegovinu 350 Eura. Za gradnju bolnice i škole u Biskupiji Mbeya, Evaristo Cengula, u Zambiji, poslano je 350 Eura.

Svjesni smo, da su naši doprinosi kap kršćanske dobrote, i zato smo te kapi dobrote naših vjernika skupljali, pa smo ih drugima poslali. Tako rade i drugi hrvatski svećenici i vjernici u Njemačkoj. I za nas su drugi skupljali i slali kada smo bili u nevolji, za vrijeme Domovinskog rata. Tuđa se ljubav ne smije zaboraviti nikada!

Fra Berislav Nikić

RÜSSELSHEIM: Nacionalna žalost i zajednička molitva

Dva tjedna poslije poplave u Jugoistočnoj Aziji, 10. siječnja održan je u berlinskoj stolnici dan sveopće i nacionalne žalosti i zajedničke molite za žrtve azijske poplave, a na poseban način za žrtve koje potječu iz njemačkog naroda.

Ekumensku Službu Božju predvodio je evangelički biskup iz Berlina Wolfgang Huber. U uvodnom govoru izrazio je sućut rodbini stradalnika i svim narodima i zemljama koje je zadesila neopisiva tuga i žalost. Prigodnu propovijed držao je predsjednik Njemačke biskupske konferencije biskup-stožernik dr. Karl Lehmann. Njegovu propovijed hvale svi medijski izjavitelji iz Berlina. Kazao je: «Njemački narod i njemačka Crkva stoje rame uz rame sa stradalnicima. Oni su na strani svih pogođenih».

Ove kardinalove riječi potvrđuje stvarnost. Njemačka je obećala nasljednicima stradalnika pomoć od 500 milijuna eura za uklanjanje posljedica potresa i popratne poplave koja se sa svojim katastrofalnim posljedicama može usporediti s biblijskim potopom. U isto je vrijeme preko dobrotvornih udruga u Njemačkoj skupljeno više od 130 milijuna eura. U akcijama skupljanja novčanih sredstava sudjelovali su svi staleži i svi uzrasti njemačkog naroda. Njemačka će humanost biti zabilježena u ljudskim srcima i sačuvana za budućnost ljudskoga roda u debelim knjigama i u Božjemu srcu.

Na toj ekumenskoj Službi Božjoj u Berlinu bili su prisutni predsjednik Njemačke Horst Köhler, kancelar Gerhard Schröder, predsjednici pokrajinskih vlada, članovi njemačkog Parlamenta i čelnici partijskih stranaka i različitih organizacija. Tu su bili i članovi obitelji njemačkih žrtava potresa i popratne poplave i njihovi prijatelji. Oni su se kroz zajedničku pjesmu i molitvu zahvalili Bogu za živote svojih milih i dragih, za čije grobove neće nikada saznati. U isto je vrijeme njemački ministar vanjskih poslova Joschka Fischer bio na sv. Misi zadušnici na tajlandskom otoku Puketu, na kojemu se izgubio svaki trag 720 njemačkih turista.

Fra Berislav Nikić

SPLIT: 100. obljetnica dolaska školskih sestara u Split

Redovnička bratstva i sestrinstva koja su se nadahnjivala na karizmi sv. Franje asiškoga počela su organizirano živjeti u redovničkim zajednicama već u 13. stoljeću. Nove družbe nadahnute istim duhom neprestano će nastajati tijekom stoljeća sve do naših dana, ne samo među katolicima nego i među

protestantima, posebno u 18. i 19. stoljeću. I Kongregacija školskih sestara franjevki nastala je u 19. stoljeću 1843. godine u Grazu u Austriji. Iz te družbe nastala je samostalna Kongregacija školskih sestara franjevki Krista Kralja sa sjedištem u Mariboru iz koje su se razvile nove redovničke zajednice kao podružnice među kojima je i podružnica Lovretskih sestara u Splitu. Sve podružnice Kongregacije do godine 1922. bile su podvrgnute vrhovnoj upravi u Mariboru. Te godine, dopuštenjem Svete Stolice, Kongregacija je podijeljena u četiri Provincije: Slovenska provincija sa sjedištem u Mariboru; **Hrvatska provincija sa sjedištem u Splitu**, Talijanska provincija sa sjedištem u Tompaju (kod Trsta) i Sjevernoamerička provincija sa sjedištem u Chicagu. Nastajale su i nove Provincije. Tako danas Kongregacija, osim Rimske pokrajine s generalnom upravom, ima 9 provincija sa slijedećim nazivima: Mariborska Bezgrešnog začeća, **Splitska provincija presvetog Srca Isusova**, Tršćanska sv. Petra i Pavla, Sjevernoamerička sv. Franje, Mostarska sv. Obitelji, Argentinsko-urugvajaska sv. Josipa, Bosansko-hrvatska prečistog Srca Marijina, Austrijska Bezgrešnog Srca Marijina i Paragvajaska Uznesenja Marijina.

Lovretske sestre franjevke dolaze iz Maribora u Split na poziv tadašnjega splitskog biskupa Franje Filipa Nakića (1889.-1910.) i zauzimanjem Fra Konstantina Krelje (1847.-1930.), gvardijana samostana Gospe od Zdravlja u Splitu, da se uključe u odgojno obrazovni rad i preuzmu brigu za siromašne u gradu. Djelovanje Školskih sestara u Splitu započelo je na dan svete Terezije Avilske 15. listopada 1904. Požrtvovnim radom i uz velike žrtve sestre uspijevaju ostvariti svoj veliki san. 1914. godine osnivaju *«Domaćinsku (djevojačku) školu poljodjelstva i kućanstva»*, prvu svoje vrste na ovim stranama, koja uspješno djeluje sve do pred kraj II. svjetskog rata kada komunistička vlast dokida školu i zabranjuje sestrama odgojno obrazovno djelovanje. No, sestre ne odustaju od svoga prvotnog poslanja. Uključuju se u župne zajednice gdje preuzimaju rad s djecom, mladima kao i starijima. Sudjeluju u pripremi liturgijskog slavlja, vođenju crkvenog pjevanja te pripremi i vođenju raznih prigodnih slavljenja. Sestre preuzimaju i razne poslove u samostanima. Jedan dio sestara odlazi u Njemačku i uključuju se u pastoralni rad u hrvatskim katoličkim misijama. Značajno polje rada Lovretskih sestara je rad u školama, bolnicama, mirovnim domovima u zemlji i inozemstvu. Treba spomenuti i misijski rad sestara u Južnoj Americi i Zairu u Africi. U svemu tome su zasigurno našle ostvarenje svog redovničkog poziva.

Poslije II. vatikanskog sabora, da bi sestre što bolje odgovorile zahtjevima novog vremena i liturgijskoj obnovi prema smjernicama prve Saborske konstitucije *«Sacrosanctum concilium»* o svetoj liturgiji, provincijska uprava u Splitu upućuje veći broj sestara na studij katehetike i crkvene glazbe. Tako

četverogodišnji studij crkvene glazbe na Institutu za crkvenu glazbu u Zagrebu završava 14 sestara, subotnju školu za orguljašice završava 21 sestra, poslije diplomski studij (orgulje) završava 1 sestra. Akademiju za crkvenu glazbu u Regensburgu u Njemačkoj završava 1 sestra te trogodišnju školu za crkvenu glazbu u Altotingu u Njemačkoj 1 sestra. Nakon dugog i sistematskog rada, glazbeno i liturgijski osposobljenih sestara, vidljivi su rezultati u provođenju pokoncilskih odrednica, kako u njihovoj središnjoj redovničkoj zajednici na Lovretu, tako i u sredinama u kojima djeluju. Tome je doprinijelo i provincijsko vijeće za apostolat osnovano 1985. pri kojemu djeluje glazbena sekcija, koja na razne načine pomaže sestrama voditeljicama crkvenog pjevanja.

20 godina sestre sudjeluju s dječjim zborovima u hvale vrijednom projektu «Zlatna Harfa», kako bi djeca odmah na početku svog vjerničkog života osjetili zdravu liturgijsku popijevku i kako bi se kasnije lakše uključili u veliki crkveni zbor.

Lovretske sestre glazbeno djeluju i u drugim društvenim i crkvenim ustanovama: vlastitom dječjem vrtiću na Jordanovcu u Zagrebu i sjemeništima i sjemenišnim gimnazijama u Sinju i Splitu. U sjemeništima i sjemenišnim gimnazijama uz nastavnički rad poučavaju učenike u sviranju, vode liturgijsko pjevanje i pripremaju prigodna slavlja.

Provincijska je uprava 1969. za sestre nabavila glazbala za tamburaški orkestar i sestre su prvi put nastupile s orkestrom iste godine prigodom 100. obljetnice Kongregacije, kada je prikazana povijest Kongregacije riječju, pokretima i pjevanjem. Nabavljene su 1975. i klasične orgulje koje je izradila tvrtka Zanini iz Italije, za sestrinsku kapelu na Lovretu kako bi se liturgijski obredi mogli što bolje i svečanije odvijati.

Proslava 100. obljetnice prvog dolaska Školskih sestara franjevki Krista Kralja iz Maribora u Split započela je trogodišnjom pripravom. Uz duhovnu obnovu, pjevački zbor Lovretskih sestara obilazio je gotovo sve župe u kojima sestre djeluju uključujući se u misno slavlje i poslije mise posebnim programom predstavljale su svoju zajednicu.

Završno se slavlje odvijalo 14. i 15. listopada 2004.

Program proslave je raspoređen u 3 dijela:

1. **Znanstveni dio (predavanja)**
2. **Svečana sveta misa**
3. **Umjetnički dio (akademija)**

Znanstveni dio središnje proslave održan je 14. listopada 2004. na Lovretu u provincijskoj kući u Splitu na kojem je izloženo dvadesetak predavanja.

Predavanja su održale sestre slavljeničke Provincije kao i svećenici. Predstavili su cjelokupno djelovanje sestara od dolaska iz Maribora u Split pa do naših dana.

Svečanu svetu misu, uz sudjelovanje četrdesetak svećenika, u samostanskoj kapeli na Lovretu, predvodio je splitski nadbiskup u miru mons. Ante Jurić. Preko mise je pjevao zbor Lovretskih sestara drugu staroslavensku troglasnu Misu od Albe Vidakovića: svečano, skladno i izražajno; južnjačkim osjećajem za tercu i dinamiku, pod ravnanjem s. Mirje Tabak, uz orguljašku pratnju s. Nedjeljke Milanović-Litre.

Posebno treba izdvojiti umjetnički dio, svečani recital pod karakterističnim i poticajnim naslovom: **ŽIVOT BIRAJ**, koji je izveden u velikoj dvorani Centralnog bogoslovnog sjemeništa u Splitu. Dvorana je bila ispunjena do posljednjeg mjesta: gostima, prijateljima i znancima, simpatizerima te velikim brojem časnih sestara svih redova iz Splita i okolice. Tekst je recitala, jasno i pregledno, napisala lovretska franjevka s. Judita Čovo, a skladbe za recital poznati skladatelji iz Splita: Ljubo Stipišić (*Ako pšenično zrno i Duc in altum – četveroglasno*), Vladimir Sunko (*Život biraj I, II, III i IV – troglasno*) i Šime Marović (*Evo dolazim, Bože – troglasno*). Izvedene su još skladbe fra Anđelka Milanovića-Litre (*Primi me, Gospodine*), Anđelka Klobučara (*Qui manet*) i Vinka Jelića (*Probasti, Domine*). Sve je glazbene točke izveo pjevački zbor Školskih sestara franjevki na Lovretu pod ravnanjem s. Mirje Tabak, uz instrumentalnu pratnju s. Nedjeljke Milanović-Litre (glasovir), postulantkinje Lidije Matijević (glasovir), Tereze Alabanda (violina) i Damire Drpić (viola).

Glavna pripovjedačica u recitalu bila je s. Natanaela Radinović. Izvorne spise čitale su: s. Agneza Masnić i s. Luca Petrović. Krasnoslovile su: s. Jozefa Lučić, s. Filipa Smoljo, s. Lucija Bilokapić te kandidatkinje Anica Erstić i Luca Tomić. U recitalu su sudjelovale i sestre misionarke sa sestrama crnkinjama iz Zaira.

Redatelj scensko glazbenog recitala bio je: Rade Perković glumac i Zvonimir Smaić dramaturški savjetnik, a slike na PowerPoint programu priredila je s. Rita Maržić.

Sadržaj recitala je razdijeljen na tri dijela:

1. **Na počecima:** Graz – Maribor
2. **Split:** Življenje u sv. Ciprijanu, Novo doba, Pozvane
3. **Korak u novo stoljeće:** ŽIVOT BIRAJ

Na početku recitala provincijalna je predstojnica slavljeničke provincije S. M. Klara Šimunović pozdravila vrhovnu predstojnicu S. M. Nataliju Palac te ostale goste i sve prisutne izrazivši dobrodošlicu na veliki jubilej. Ujedno

je zahvalila svima koji su na bilo koji način doprinijeli dostojnom obilježavanju značajne obljetnice.

Iza pozdrava provincijalne predstojnice, recital je započeo prolaskom zbora sestara po sredini dvorane s upaljenim svijećama u rukama, pod prigušenim svjetlima, pjevajući 23. psalam po gregorijanskom I. modusu. Znakovit početak upućuje kako Školske sestre franjevke još imaju ulja u svojim svjetiljkama i da mogu i u 21. stoljeću biti evanđeosko svjetlo u ovom zamračenom vremenu.

Tada su sudionice recitala, na maštovito uređenoj pozornici, uvjerljivo i na sugestivan način: pokretima, slikama i svjetlom, prikazale život Zajednice od samih početaka sve do naših dana, uz skladno uklapanje zahtjevnih i precizno izvedenih glazbenih točaka uz pratnju glazbala i a capella. Sve je bilo sadržajno, živo i u pokretu uokvireno u lijepu formu. Samo su prisutni mirno i pažljivo pratili svaki pokret, svaku riječ i skladan pjev redovnica. Na kraju su sve sestre koje su sudjelovale u programu, poredane uz rub pozornice, naklonom glave zahvalile svima što su svojim prisustvom uzveličali njihovo veliko slavlje, a svi prisutni su ih nagradili iskrenim i dugotrajnim pljeskom za izvanredan duhovni, estetski i glazbeni doživljaj.

Začudno je kako taj veoma značajan događaj, moglo bi se reći najznačajniji u Splitu poslije jubilejskog slavlja Dujmove godine, u sredstvima javnog priopćavanja nije uočljivije obilježen. Neka barem u našem Vjesniku, s malim zakašnjenjem, bude zapisan.

Fra M. Ćirko

JUŽNOAFRIČKA REPUBLIKA: Sastanak Međunarodnog vijeća za pravdu, mir i skrb za sve stvoreno, OFM

Kao delegat *Južnoslavenske konferencije franjevačkih provincijala* sudjelovao sam na sastanku *Međunarodnog vijeća za pravdu, mir i skrb za sve stvoreno*, OFM, koji je održan od 30. studenoga do 14. prosinca 2004. godine u Južnoafričkoj Republici. Zato, uz prijevod završnog dokumenta, želim istaknuti određene pojedinosti koje nisu navedene u samom dokumentu. Prije svega, uz redoviti izvještaj rada naše *Komisije za pravdu, mir i skrb za sve stvoreno* (PMSSS), koja djeluje u okviru međufanjevačkog projekta *Franjevačkog instituta za kulturu mira*, kao radno tijelo *Vijeća franjevačkih zajednica u HR i BiH*, održao sam predavanje s tematikom franjevačkog ophođenja s konfliktnim situacijama.

Naime, naš je rad prepoznat u *Redu* kao istaknuti projekt te mu se pripisuje posebno značenje. To se moglo vidjeti prema zanimanju koje su sudionici pokazali tijekom rasprave koja je trajala sat i pol. Iz izvještaja rada drugih konferencija razvidna je tendencija sve tješnje međufranjevačke suradnje. Drago mi je bio da sam mogao susresti našu braću fra Ivana Strčića iz Provincije sv. Jeronima, dušobrižnika za Hrvate u Johannesburgu, te fra Dragana Vujevića iz Provincije Marijina uznesenja iz Mostara koji se priprema za misijsko djelovanje u sastavu Južnoafričke provincije.

Ovaj dopis upućujem provincijalima *Konferencije* i pročelnicima komisija za pravdu, mir i skrb za sve stvoreno (PMSSS) u pet OFM provincija, ali kao informaciju i tajništvo *Vijeća franjevačkih zajednica*. Provincijalima OFM kao i pročelnicima komisija PMSSS skrećem pozornost na predstojeći **Međunarodni kongres PMSSS koji se treba održati u Brazilu, u proljeće 2006. godine**. Na Kongres su pozvani pročelnici PMSSS iz svake pojedine provincije. Napominjem da dotični trebaju aktivno vladati jednim od službenih jezika u *Redu* (engleski, talijanski, španjolski). Sam Kongres može biti poticaj pojedinim provincijama, prvenstveno članovima PMSSS za intenzivniji rad na područjima ove komisije. Nadam se da će to biti poticaj i za intenzivniju suradnju na razini Konferencije, odnosno Vijeća franjevačkih zajednica. Jer moramo priznati određenu paradoksalnost, naime, ponekad se odgovornije odnosimo prema međunarodnim skupovima nego prema skupovima na razini provincija, Konferencije ili Vijeća franjevačkih zajednica koji su zapravo preduvjet smislenom sudjelovanju na međunarodnim skupovima.

Sa željom da blagdan Kristova rođenja provedete u duhu franjevačke malenosti i radosti te da u Novu Godinu uđete obnovljena duha.

Fra Bože Vuleta

Završni dokument

Pravda, mir i skrb za sve stvoreno u Redu i svijetu danas

Uvod

Slijedeći mandat koji smo primili od Generalnog kapitula održanog u Asizu 2003. godine, te u skladu s posebnim statutom kojim je reguliran rad *Komisije za pravdu, mir i skrb za sve stvoreno* (nadalje PMSS), središnji Ured Komisije u Rimu sazvaio je sastanak franjevačkog *Međunarodnog vijeća za pravdu, mir i skrb za sve stvoreno* koja se održala u Južnoj Africi.

Sastanak se održao u franjevačkom Centru La Verna, blizu Vanderbijlparka, od 30. studenoga do 14. prosinca 2004. godine. Tema sastanka:

Pravda, mir i skrb za sve stvoreno u svijetu sukoba

Tijekom sastanka upoznali smo se s problemima koje proživljavaju ljudi s kojima živimo i s kojima dijelimo ovaj naš zajednički planet, primjerice, problemi HIV/AIDS-a, siromaštva, naoružanja, ratova, nasilja, gladi.

Zajednički smo tražili načine na koje mi franjevci, sami i u suradnji s drugim društvenim pokretima, možemo promicati život općenito i osigurati dostojanstvo ljudskog života.

Zahvalni smo za mogućnost održavanja ovog sastanka u Africi. Uvjerili smo se u istinitost poslovice: Jedna slika više vrijedi od tisuću riječi. Vrijeme provedeno u Africi bilo nam je vrlo pozitivno i obogaćujuće. Upoznali smo se s načinima na koje naša braća u Africi odgovaraju na izazove s kojima se suočavaju. Iskusili smo bogatstvo i toplinu ljudi ovog Kontinenta i njihovu dobrodošlicu. Susreti s braćom franjevcima i drugom braćom i sestrama pomogli su nam uočiti da se mnogi problemi koje susrećemo diljem svijeta također nalaze u Africi. Tema našeg sastanka naišla je na odjek na ovom Kontinentu jer smo imali prigodu čuti o različitim vrstama sukoba koji se događaju u različitim dijelovima Afrike.

Pozivamo i vas da nam se pridružite u pružanju ruku i otvaranju srca našoj braći i sestrama kako bismo s njima sudjelovali u preoblikovanju svijeta u kojem živimo. Vjerujemo da je moguć novi svijet. Naš je svijet tijesno povezan. Što smo čuli i vidjeli ovdje osnažuje ono što su naša braća rekla na Generalnom kapitolu, tj. da naš globalni gospodarski sustav drži dvije trećine čovječanstva u siromaštvu i bijedi (Gospodin ti dao mir, br. 10, par. 13).

Nazočnost brata Vumilea Nogemanea, provincijala Južnoafričke provincije i predsjednika Subsaharske konferencije franjevačkih provincijala, bila nam je dragocjena. On je bio s nama tijekom prvog tjedna dok su bila nazočna i ostala braća članovi Komisije iz različitih zemalja afričkog kontinenta. Njegovo izlaganje i uvid pomogli su nam da sami shvatimo stvarnost u Africi. Mjesni biskup, nadbiskup Johannesburga Buti Tlhagale, O.M.I. također nas je posjetio i pozvao da djelujemo proročki kako bismo istaknuli vrijednosti života i moralnim svijetlom obasjali pitanja koja dominiraju životima mnogih. Novoimenovani izvršni direktor Franciscans International u New Yorku i Ženevi i dugogodišnji prijatelj i animator PMSSS, fra John Quigley, također nas je obogatio svojom nazočnošću i najnovijim informacijama o djelovanju Franciscans International te nas ohrabrio da nastavimo surađivati s Franciscans International u zauzimanju za prava obespravljenih i siromašnih.

Kao rezultat našeg zajedničkog rada izradili smo plan djelovanja koji se temelji na pet zaključaka Generalnog kapitula te ga ovdje predstavljamo:

Ciljevi

Svi pročelnici Komisije za pravdu, mir i skrb za sve stvoreno (nadalje: PMSSS) poticat će braću u svojim zajednicama da surađuju s društvenim pokretima u svima vidovima rada za pravdu, mir i skrb za sve stvoreno.

- Biti na mjestima društvenih trvenja kako bismo prenosili našu franjevačku duhovnost nenasilja i pomirenja.
- Posebnu važnost pripisivati proročkim gestama solidarnosti.
- Identificirati u vlastitim područjima pokrete i inicijative isključene iz društvenog života i grupe koje rade s njima i za njih kako bi se uspostavila suradnja s jednim i drugima.
- Tražiti da međunarodni uredi našeg franjevačkog rada za pravdu, mir i skrb za sve stvoreno koji se trebaju otvoriti u Washingtonu, Bruxellesu i Africi, posebnu pozornost posvete isključenima iz društvenog života i drugim kritičnim pitanjima našeg vremena poput gladi, privatizacije voda, HIV/AIDS, rata i siromaštva.

Međunarodno vijeće PMSSS radit će na stvaranju nove i pozitivne svijesti o stvarnosti u Africi.

- PMSSS animatori u Africi elaborirat će plan za djelovanje kojim treba odgovoriti na velike izazove ovog Kontinenta. Plan će također uključivati otvaranje jednog središnjeg ureda u Africi. Posebnu će pažnju posvetiti inficiranim i oboljelima od HIV/AIDS.
- Ured pri Generalnoj kuriji u Rimu pomoći će franjevcima u Africi pri stvaranju toga plana.

PMSSS ured u Rimu, pročelnici u pojedinim konferencijama i animatori u provincijama i drugim entitetima u Redu radit će na stvaranju međunarodne mreže PMSSS animatora stavljajući poseban naglasak na suradnju sa *Socijalnim Forumom* i *Franciscans International*.

- Poticati umrežavanje članova PMSSS-a koji rade na socijalnim i ekološkim pitanjima posvećujući posebnu pozornost uključivanju one braće koja se ističu na tim područjima, a nisu nužno članovi PMSSS-a (aktivisti).
- Promicati seminare s temama PMSSS u svim oblicima zajednica u Redu za animatore PMSSS-a, braću aktiviste i drugu braću.

- Prirediti svake godine kalendar za animatore i braću aktiviste s datumima različitih događanja na području borbe za socijalnu pravednost i očuvanje Božjeg djela u prirodi.

Odgovornost za odgoj za PMSSS počiva na svim strukturama i službama na svim razinama Reda.

- Svaka će konferencija organizirati i promicati tečajeve animiranja u području PMSSS za sve članove PMSSS. Ti tečajevi trebaju uključivati iskustveno upoznavanje stvarnosti isključenih i marginaliziranih u duhu sv. Franje, kombinirajući tako teoriju i praksu.
- Ured u Rimu poziva *Sekretarijat za odgoj* i *Sekretarijat za evangelizaciju/misije* da potiče organiziranje tečajeva s temama PMSSS za svoja izvršna tijela. Kao model mogu se koristiti dvotjednim tečajem kakav je organiziran u Brazilu, koji uključuje teoriju i praksu.
- PMSS ured u Rimu potaknut će razvijanje teologije sukoba pri čemu treba imati na umu da uključi, kako akademske institucije, tako i one na drugim, praktičnim razinama. Ova teologija sukoba može se nadahnuti i učiti iz konfliktnih situacija, primjerice, na projektima franjevaca u Hrvatskoj i Južnoj Africi uključujući specifične franjevačke aspekte.

Komunikacija s PMSSS odgovornost je svih struktura na svim razinama Reda.

- Animator PMSSS u svakoj konferenciji franjevačkih provincijala uspostaviti će i održavati sustav komuniciranja u okviru dotične konferencije.
- PMSSS ured u Rimu redovito će cirkulirati svoje glasilo *CONTACT* a animatori u svim konferencijama redovito će dostavljati informacije Uredu u Rimu.
- PMSSS animatori poticati će na korištenje biltena *Franciscans International*.

Međunarodno vijeće PMSSS poziva svu braću u Redu da preispitaju način svog života u kontekstu društva u kojem živimo. Ovo treba napraviti imajući u vidu osobito siromaštvo i održivost, što su odlučujući čimbenici u pogledu marginaliziranih i isključenih iz društva.

- Članovi PMSSS iz Konferencije franjevačkih provincijala engleskoga govornog područja priredit će studiju dokumenata prošlih generala Reda koji se odnose na franjevački način života te stvoriti materijal koji će služiti kao ideja vodilja u razmišljanju na tu temu.

- Članovi PMSSS promicat će korištenje priručnika PMSSS, «U službi mira» (hrvatsko izdanje koje se još može nabaviti u Franjevačkom institutu za kulturu mira u Splitu) te druge publikacije koje se odnose na pitanja okoliša, posebno ekološke pravednosti te stanja i privatizacije voda.
- PMSSS animatori u svim provincijama potražiti će način kako bi se susreli s ekonomima svojih provincija ili gospodarskim vijećima s ciljem razmjene spoznaja i smjernica za etično i odgovorno korištenje materijalnih dobara.
- PMSSS svake predložiti će svojoj provinciji da ustanovi bratstva među isključenima, dakle u siromašnim četvrtima upriličujući se njihovu načinu življenja. Ako pak to nije moguće u okvirima provincije, od provincije se očekuje da razmotri mogućnosti sudjelovanja pojedine braće u takvom projektu u nekom međunarodnom bratstvu.
- Godina franjevačke formacije, koja je predviđena u razdoblju jednostavnih zavjeta, mogla bi uključivati sudjelovanje u životu marginaliziranih i isključenih.

Preporuke

Generalnom definatoriju

- Ustanoviti 27. listopada službenim obilježavanjem «duha Asiza» na razini Reda za slavljenje mira kako bi se potaknulo promicanje kulture mira kao i međureligijskog dijaloga.
- Potaknuti razvijanje teologije skrbi za stvoreno na Antonianumu (PAA) u Rimu i drugim ustanovama višeg obrazovanja u Redu (usp. zaključak Generalnog kapitula 2003., br. 41).
- Odrediti da PMSSS Ured u Rimu sudjeluje na sastancima generalnog ekonoma i provincijskih ekonoma (usp. zaključak Generalnog kapitula 2003. br. 40).
- Osnažiti suradnju Generalne uprave i PMSSS Ureda u Rimu imenovanjem jednog definitora ravnateljem Ureda za PMSSS u Rimu, ili imenovanjem definitora za vezu s Uredom.
- Popuniti Ured PMSSS Ureda u Rimu osobljem kako je to predviđeno Statutima PMSSS 2§1: «Ured u Rimu sastavljen je od direktora, njegova zamjenika i jednog ili više asistenata». Asistent može biti laička osoba.

Središnjem Uredu u Rimu

- Ured treba nastaviti komunicirati s konferencijama i provincijama te ih posjećivati. Također je pozvan na suradnju s drugim redovničkim

zajednicama kao i s *Franjevačkom obitelji, Franciscans International, Međureligijskim pokretom za PMSSS*, itd. kao i s drugim društvenim pokretima.

- Konferencijama i drugim entitetima u Redu

Osigurati dovoljno vremena i neophodna sredstva animatorima PMSSS.

Obavijest

Drugi Međunarodni kongres animatora PMSSS (na kojem sudjeluju pročelnici svake pojedine provincije) održat će se u proljeće 2006. u Brazilu. Red je Kongres PMSSS službeno potvrdio a ovaj će biti sastavni dio slavlja 800. obljetnice Potvrđenog pravila.

Ove ciljeve i preporuke upućujemo Generalnom definatoriju i svoj braći u konferencijama i provincijama. Svjesni smo svojih propusta i pogrešaka i priznajemo da nismo živjeli u skladu sa zahtjevima duhovnosti PMSSS našeg franjevačkog poziva. U ovo adventsko vrijeme u kojem se pripremamo na slavlje otajstva Božjeg utjelovljenja molimo Boga da nam pomogne smoći snage i nastaviti tražiti nove načine kako bismo bili sredstva pravednosti, navjestitelji mira i skrbnici stvorenoga. Zato vas pozivamo da zajedno s nama molite:

Hvala ti, Gospodine, za sve načine na koje nam govoriš.

Hvala ti za sve što smo čuli i vidjeli ovih dana.

Hvala ti za svakog brata.

Hvala ti za plamen koji svakim danom užičeš u nama.

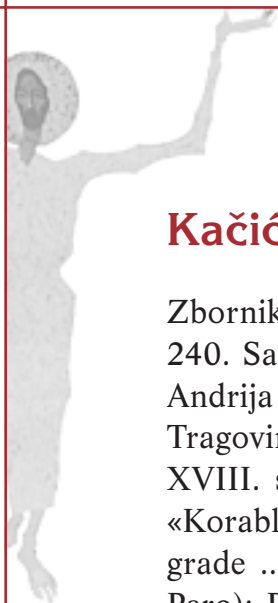
Hvala ti za vjeru ljudi u Africi i ljepotu ove zemlje.

Hvala ti što nas pozivaš da se pridružimo hodu prema boljem svijetu.

Hvala ti što nas trajno podsjećáš da je moguć novi svijet.

Pomozi nam hodati stopama Tvoga Sina, našeg Gospodina Isusa Krista, kao što su to činili Franjo i Klara. Pomozi nam graditi novi svijet sa svojom braćom i sestrama. Dođi, Gospodine, Isuse.

Međunarodno vijeće za pravdu mir i skrb za sve stvoreno
La Veran Retreat Center
Vanderbijlpark, South Africa

Kačić

Zbornik Franjevačke Provincije Presvetoga Otkupitelja, XXXV/2003, str. 240. Sadržaj: Pjesnički kanon za rođendan naše Gospe Bogorodice (sv. Andrija Kretski-P. Belić, grčki original i hrvatski prijevod s komentarom); Tragovima hrvatskih franjevaca u Mlecima (L. Čoralić); Hrvatski jezik XVIII. stoljeća i fra Jakov Pletikosa (J. Lisac); Neki aspekti Kačićeve «Korabljice» (J. Vučković), Vojmil Rabadan i njegov svečani prikaz «Splitgrade ...» (D. Rabadan); Bibliografija s. Marije od Presvetoga Srca (N. Paro); Paleontološki kolekcionarski rad fra Josipa Malića (V. Golubić). Suradnici. Izdanja Zbornika «Kačić». Sažeci na stranim jezicima, ilustrirano.

Cijena: 100 KN.

Hrvatska katolička misija u Mettmannu

Fra Ante Branko Periša, *Hrvatska katolička misija u Mettmannu* u prigodi 25. obljetnice pastoralnoga djelovanja. Prikaz života i rada svećenika i vjernika u Misiji. Split-Mettmann 2003., str. 200. Dvojezično, ilustrirano, tvrdi uvez.

Cijena: 100 KN.

Hrvatska katolička misija u Rosenheimu

Fra Ante Branko Periša, *Hrvatska katolička misija u Rosenheimu* u prigodi 30. obljetnice pastoralnog djelovanja. Život Misije u riječi i slici. Split-Rosenheima 2003., str. 192. Dvojezično, ilustrirano, tvrdi uvez.

Cijena: 100 KN.

Franjevci svomu bratu fra Andriji Kačiću Miošiću.

Kalendar slavlja 300.obljetnice rođenja i sv. Krštenja fra Andrije Kačića (1704. – 17. travnja – 2004.), Split, 2004., str. 72. Sadržaj: I. «Godina fra Andrije Kačića»; II. Književnici Starcu Milovanu, film, monografija; III. Tekstovi liturgijskoga slavlja 17. travnja 2004. Ilustrirano, notni prilozi, sažetak na engleskom jeziku.

Cijena: 50 KN.

Franjevci i Hrvatski narodni preporod u Cetinskoj krajini

Dr. fra Karlo Kosor, Franjevci i Hrvatski narodni preporod u Cetinskoj krajini (1860. - 1870.) - fra Gabrijel Jurišić, Dr. fra Karlo Kosor, život i djelo. Izd. Matica hrvatska, Franjevačka klasična gimnazija i Franjevački samostan, Sinj, 2004., str. 152. Ilustrirano, sažeci na engleskom i latinskom jeziku. Cijena: 50 KN.

Narudžbe: Zbornik «Kačić, Kardinala A. Stepinca 1, 21 230 Sinj

Fraternitas - 1/2. 2005.

«Milost početaka - proroštvo budućnosti»

U pripravi za Osamstotu obljetnicu Reda manje braće

Mi manja braća, budući da se uskoro navršava 800 godina od utemeljenja našega Reda odobrenjem Pravila našega života od strane Inocenta III., pripremamo se slaviti milost početaka.

Po povjesničarima godine 1209. Franjo je dobio od «gospodina pape» odobrenje za svoj «projekt života», ili ono što će se kasnije nazvati «Prvim pravilom». Sam nam Franjo govori u Oporuci: «I pošto mi Gospodin dade braće, nitko mi ne pokazivaše što bih morao činiti, nego mi sam Svevišnji objavi, da moram živjeti po načinu svetoga Evandjelja. I ja sam to dao jednostavno napisati s malo riječi, i gospodin mi papa potvrdi» (OR 14-15).

Taj će se «način života» širiti prema potrebama bratstva, ostajući osnova Pravilu iz 1221. i kasnije Pravilu iz 1223., što ga je potvrdio Honorije III; štiva koja, nakon mnogo stoljeća, nastavljaju biti osnovno uporište za razumijevanje Franje i nas samih.

Slavlje 800. obljetnice utemeljenja našega bratstva nudi nam milosnu prigodu da se sjetimo sa zahvalnošću prošlosti, živimo sa zanosom sadašnjost i otvorimo se s povjerenjem budućnosti (usp. *NMI* 1b). To će biti naš način slavlja milosti početaka. Na taj način, na početku trećeg tisućljeća, mi franjevci, želimo potvrditi svoju čvrstu volju da ostanemo vjerni svojoj karizmi «živeći Evandjelje u Crkvi, prema načinu što ga je opsluživao i predložio sv. Franjo» (GGKK 1 §1), izgrađujući je danas u svjetlu izazova franjevačkog života.

Mi manja braća, prihvaćajući s radošću poziv «gospodina pape» Ivana Pavla II., sa slavljem 800. obljetnice od utemeljenja našega reda, želimo, na prvom mjestu, otvoriti se zahvalnosti prema «Svevišnjem, svemoćnom, dobrom Gospodinu» (PS 1), «Ocu milosrđa» (OKI 2) za «čudesna djela» što ih je Bog ostvario po braći koja su nam prethodila, poglavito po bratu Franji, i za «čudesna djela» što ih Gospodin, «svemogući Bog, milosrdni Spasitelj» (*PoBle* 7) nastavlja ostvarivati i po braći i sestrama koji odlučno stupaju stazama krijeposti (usp. *PklEr* 3). Kako se ne želimo i «ne možemo zadovoljiti da veličamo djela naših prethodnika» – budući da «je velika sramota da su sveci izveli djela, a mi hoćemo da primimo hvalu i čast govoreći o njima» (OP 6), nego se živo želimo nadahnuti na njima kako bismo učinili svoj dio u povijesti (usp. *Sdp* 3) – «priznajemo neodgodivost da se vratimo bitnom našega iskustva vjere i naše duhovnosti kako bismo hranili, po osloboditeljskoj ponudi evandjelja, naš podijeljeni, nejednaki i

smisla gladan svijet, onako kako su to u svoje vrijeme učinili Franjo i Klara iz Asiza» (*Sdp* 2).

Tijekom slavlja velikoga franjevačkog jubileja, promatrajući povijest našega Reda, mi manja braća, priznajemo s radošću da imamo «slavnu povijest za sjećanje i pripovijedanje». Ipak, budući da smo uvjereni u snagu i suvremenost našega «načina života» što su ga nadahnuli Svevišnji i Franjo, koji je u osnovi evanđeoski način života, na se preuzimamo s odlučnošću izazov da nastavimo i izgrađujemo veliku povijest. S tom svrhom nastojimo sa zanosom gledati u budućnost, u koju osjećamo kako nas šalje Duh da s nama učini još velikih stvari. (usp. VC 110). Na taj način želimo živjeti milost početaka «ne samo kao sjećanje na prošlost, nego kao proroštvo budućnosti» (*NMI* 3).

Fra José Rodríguez Carballo, ofm

BELGIJA – Generalni ministar poslao šestoricu franjevaca u misije

U crkvi Notre Dame des Grâces u Bruxellesu, 15. prosinca 2004., Generalni ministar, fra José Rodríguez Carballo, predsjedao je slavlju “slanja misionara” - šestorice mladih franjevaca. Tim je činom svršilo vrijeme pripreme četvrte skupine koja se pripremala u međunarodnom bratstvu “Notre Dame des Nations”. Šestorica franjevaca, iz pet različitih država, upućeni su na Afrički kontinent. Fra Floriano Reith (Njemačka) u Malawi, fra Paul Kim (Koreja) i fra Miroslav Babić (Bosna i Hercegovina) u Keniju, zemlje koje pripadaju provinciji «Sv. Franje u Africi i Madagaskaru». Fra Barnaba Dziekan (Poljska), bivši misionar u Srednjoafričkoj Republici ide u Maroko, fra Angelo Redaelli (Italija) u Kongo-Brazzaville, dok će fra Leopold Mičić (Hrvatska) nastaviti pripremu u iščekivanju uspostave prve franjevačke nazočnosti u Khartoumu u Sudanu. Nove misionare Generalni je ministar podsjetio da idu kao franjevci, u duhu služenja i nutarnjom željom da dadnu sebe same, bez ograničenja vremena i snaga. Na slavlju «slanja» bio je nazočan i generalni ravnatelj za misije fra Vincenzo Brocanelli, koji je ohrabrio mlade franjevce koji se, u Bruxellesu, pripravlja za misije “ad gentes”. Za sljedeću se godinu predviđa raspoloživost skupine od desetak franjevaca koji se nude kao dobrovoljci za misionarske projekte Reda koje usklađuje Generalna kurija.

RUMUNJSKA – Putujuće bratstvo u Bukureštu

U kolovozu su četvorica franjevaca: fra Cristian, fra Stefano i fra Giorgio iz venecijanske provincije te fra Mario iz ligurske provincije, živjeli posebno iskustvo putništva u Rumunjskoj. Prvi je korak bilo vrijeme posvećeno

uzajamnom upoznavanju i molitvi. Nakon tri dana provedena u molitvi krenuli su iz Italije zaustavljajući vozila, ne noseći sa sobom novac uz odluku da će za sebe tražiti samo hranu, čuvajući vrijeme za molitvu ne obraćajući se na trajanje putovanja i nadnevak dolaska.

Putovanje je trajalo šest dana, uz dva zaustavljanja u samostanu u Puppingu, u Austriji i u selu Telekiu u Rumunjskoj. U tom drugom stajalištu susreli su neke mletačke franjevce i dobrovoljce svjetovnjake na ljetnom igralištu s djecom iz mjesta. Jedan gospodin, nakon što ih je prevezao, platio im je kartu za vlak do Bukurešta. Kad su došli u Bukurešt u 06,30 ujutro, u perivoju pred postajom, započeli su molitvu Jutarnje. «Sjedili smo i molili na klupi – priča fra Giorgio – kad nas je svojim pitanjima prekinula jedna djevojka: ‘Tko ste? Kako to da ste ovdje?’ Bila je to D., bludnica, koju smo kasnije susretali više puta. Nakon toga i drugi su se približili kako bi vidjeli franjevce u molitvi na ulici... Jutarnja je trajala sat i pol! Shvatili smo kako, i ne poznavajući rumunjski, ne bi bilo teško susresti ljude! Dani provedeni u Bukureštu bili su ustrojeni ovako: ujutro, odmah nakon buđenja, čitali smo Evanđelje od dana, potom bismo molili Jutarnju s razmatranjem za taj dan. Nakon Jutarnje, ako bi nešto preteklo od prethodnog dana (a tako je često bivalo), doručkovali bismo. Veliki je prostor bio ostavljen za šutnju i osobnu molitvu, a potom za «stol siromašnih». Hranu smo tražili kucajući na vrata kuća, ili tražeći po zalogajnicama i gostionicama, posebno na kraju dana kad se tolika hrana baca. U Bukureštu smo prosili po velikim zgradama, nadajući se da ćemo naći otvorena vrata budući da nije bilo jednostavno sporazumiti se preko unutarnjeg telefona. Od najvišeg kata silazeći niz stube, kucali smo na vrata tražeći kruh, sir...ili ono što su mogli dati. Koristili smo malo naučenih izraza na rumunjskom: “Mi smo franjevci, živimo bez novca i ne tražimo ga, molimo vas, ako je moguće, nešto za jesti...U svakom slučaju, zahvaljujemo vam”. Bilo je bitno ne pitati novac: to je odstranilo svaku dvoznačnost u traženju. Na isti način je bilo jako važno odgovoriti dobrohotno, pa i onda, kad zbog straha, ljudi nisu prihvaćali zahtjev. Živjeli smo protegu rada i služenja. Po biskupovoj uputi pomagali smo Sestrama misionarkama ljubavi, koje u Kittěli, predgrađu Bukurešta, daju siromašnima topli obrok i mogućnost da se okupaju. Fra Mario, koji je svećenik, slavio je misu. U zamjenu za naš rad dobivali smo hranu. Značajan je susret bio onaj s dječacima s ulice. U Bukureštu ih je mnogo, žive u skupinama i mnogi od njih “šmrču” ljepilo. Drugu večer nakon našeg dolaska, blizu kolodvora, skupina nas je tih dječaka okružila i počela s ispitivanjem, malo na engleskom, malo na talijanskom: “Zašto ste ovdje u Bukureštu?”. Odgovorili smo da smo “kalugari”, redovnici, franjevački misionari i pitali smo da nam pokažu sigurno mjesto gdje bismo mogli prespavati. To je pitanje začudilo dječake: “Ali kako, vi ste “kalugari” a nemate samostana, kuće?” Nakon toga rodilo se prijateljstvo, neki od njih su

nas čekali pripremajući nam noćni ležaj radosno nas prihvaćajući. Nekoliko smo noći spavali u društvu s tim dječacima u blizini kolodvora. Najmlađi dječak je imao dvanaest godina. Prije spavanja pozvali smo ih da molimo Očenaš na talijanskom i rumunjskom. Posljednje večeri, prije našeg povratka u Italiju, ostavili smo pisanu poruku: “Bog, u Isusu vam je blizu. I traži da vas voli, da volite sami sebe onom ljubavlju kojom vas on ljubi. Te da se skrbite o sebi”. Htjeli smo posijati sjeme životom, djelidbom, riječju. Tebi, Gospodine, i tvojoj milosti, ostalo”.

Generalna kurija – Franjevci iz Latinske Amerike u službi Generalnog ministra

U subotu, 11. prosinca 2004., u Generalnoj kuriji, održan je prvi susret franjevacu iz Latinske Amerike koji rade u kućama podložnim Generalnom ministru. Na njemu su sudjelovali 23 franjevacu. Generalni je ministar uputio pozdrav zahvaljujući i ohrabrujući nazočne franjevce.

Susret je imao dva dijela. Prvi je dio bio pridržan za uzajamno upoznavanje u kojem je svatko predstavljajući se prikazao službu koju obavlja, očitujući želje i nade koje ga potiču. Od latinskoameričkih franjevacu u službi Generalnom ministru 3 potječu iz Argentine, 6 iz Brazila, 2 iz Čilea, 5 iz Kolumbije, 1 iz Ekvadora, 1 iz El Salvadora, 1 iz Gvatemale i 15 iz Meksika. Zaduženja su različita: službe u zajednici (blagovalište, sakristija, vratarnica, šivačnica, vozači, itd.), na PUA (poučavanje, knjižnica, uprava, itd.), u Generalnoj kuriji (tajništvo za evangelizaciju, ured PMOS-a, Pro monialibus, protokol, generalno i osobno tajništvo, samostansko i generalno gospodarenje, formiranje misionara, međureligijski razgovor, generalna uprava, itd.), u pokorničarskoj službi. U razgovoru franjevci su očitovali želju i nadu za jednim većem i dubljim poznavanjem, koje olakšava rast života u bratstvu.

U drugom je dijelu susreta, na kojem su sudjelovali generalni vikar fra Francesco Bravi i generalni definator fra Miguel Vallecillo, slavljena liturgija riječi u kojoj je svatko pričao o božićnim običajima iz vlastite zemlje (večera u obitelji, pjesme, slavlje djece, polnočka, itd.). Iskustvo je ocijenjeno povoljnim. Povjerenje i naravnost u razmjeni životnog iskustva i radost zbog zajedništva njegovi su znakovi. Javlja se želja da se potaknu bratski susreti i predlaže se da se upriliče, za franjevce podložne Generalnom ministru, izlet, duhovne obnove koji imaju temu i metodologiju prikladne za braću iz različitih kuća, olakšavajući bolju vezu među franjevcima, pogotovo s onima koji ne stanuju u Generalnoj kuriji. Predloženo je da se susreti prošire i na franjevce iz Latinske Amerike koji žive i studiraju na PUA. Susret je svršio bratskom gozdom, što ju je velikodušno priredila Generalna kurija.

ITALIJA – Međufranjevački tečaj za odgojitelje

Od 3. do 29. studenoga održan je u Središtu za formaciju kapucina u Frascati i Asizu međufranjevački tečaj za odgojitelje. Na njemu je sudjelovalo 14 franjevaca: 6 manje braće, 6 konventualaca, 2 kapucina, bili su nazočni i generalni tajnici za formaciju i studije franjevačke obitelji i dva prevoditelja, među kojima fra Philippe Schillings. Franjevci su došli iz Brazila, Kolumbije, Italije, Meksika, Paragvaja, Rumunjske, Španjolske, Vijetnama.

Pothvat, pripreman više godina i dva puta odgađan, održan je unatoč ograničenog broja upisanih. Tema je tečaja bila osnove redovničkog života, po prioritetima evangelizacije i duha molitve i pobožnosti. Mnogi su stručni predavači bili zastupljeni iz cijele franjevačke obitelji. Razumijevanje i suradnja među tajništvima omogućili su uspjeh tečaja.

S obzirom na povoljne učinke i stvorenu prisnost, sudionici su zatražili da se nastavi sa sličnim pothvatima kao što su duhovne vježbe, subotnja razdoblja u Svetoj zemlji i franjevačkim mjestima te da se obavijesti franjevačku obitelj o korisnosti iskustva.

TURSKA – Godinu dana od otvaranja bratstva u Istanbulu

U veljači se navršava godinu dana od kako je službeno Generalni ministar otvorio bratstvo manje braće u Istanbulu u Turskoj. Njega čine četvorica franjevaca iz različitih zemalja (Italija, Meksiko, Francuska i Republika Kongo). Oni su se uključili u tursko društvo dolazeći s različitim iskustvima na području ekumenske i međureligijske komunikacije. Želeći ostvariti razgovor i uspostaviti vezu s brojnim posjetiteljima crkve Sv. Marije *Draperis* franjevci su počeli učiti turski jezik, pa i sa svrhom da uspostave odnos prijateljstva i bratstva s osjećajnim i otvorenim turskim narodom. Bratstvo manje braće je uporište za ekumensku molitvu na koju se sastaje dva puta u mjesecu. Među projektima Reda, bratstvo u Istanbulu nudi prigodu za življenje u gradu bogatim iskustvom i religijskim izričajem. Među pothvatima u pripremi je biblijski tečaj, s misionarskim presjekom, po stopama sv. Pavla i crkve Otkrivenja. Franjevci su uspostavili dobre odnose s kršćanskim crkvama, sudjeluju na značajnijim liturgijskim i ekumenskim slavljinama. U veljači 2004., Generali je ministar, zajedno s cijelim bratstvom i drugim franjevcima pridošlima za tu prigodu, posjetio patrijarha Bartolomea I. Na blagdan sv. Andrije apostola, 30. studenoga 2004., franjevci su pribivali Božanskoj Liturgiji, koja je slavljena u grčko-pravoslavnom patrijarhatu, na dan zaštitnika i povratka iz Rima relikvija sv. Ivana Krizostoma i sv. Grgura Nizijanskog. Tom je prigodom Generalni ministar uputio poruku Patrijarhu

Bartolomeu. Franjevci su susreli i armenskog patrijarha, Meshroda II. koji je iskazao raspoloživost prema mogućoj franjevačkoj nazočnosti. Srdačni su odnosi i s velikim rabinom iz Istanbula i islamskim vjerskim vlastima. Bratstvo manje braće želi biti svjedočanstvo bratstva među ljudima, s kršćanima različitih obreda, razdijeljenih zbog različitih uzroka, ali i kvasac jedinstva među vjernicima drugih vjerskih naslijeđa, poglavito židova i muslimana.

Tko želi podrobnije obavijesti o bratstvu u Istanbulu može se obratiti na:
Fra Ruben Tierrablanca, tel. +90.212.2440243.
e-naslov: rtierrablanca@ofm.org.

Knjige o franjevaštvu

- FRA GIOVANNI DI FEDANZOLA da Perugia, **Descriptio Terrae Sanctae**. Ms. Casanatense 3876, Ed.: U. Nicolini - R. Nelli, Prijevod na talijanski i bilješke: S. De Sandoli - E. Alliata, Prijevod na engleski: J. Boettcher, Coord.: A. Bartoli Langeli - A. Niccacci (SBF Collectio Maior 43). Jerusalem 2003. XXX+187 str.; 77 slike., 2 preklopnice izvan knjige. "Moja je svrha opisati Svetu zemlju, na osnovu različitih spisa i mojih osobnih provjera. Ja, fra Giovanni iz Perugie, provincijalni ministar Svete zemlje, iako nedostojan, prošao sam spomenutom zemljom hodočasteći. Počeo sam od Dana, koji se nalazi na sjevernoj granici same Svete zemlje, i nastavio sam do Beer Šebe, koja se nalazi na suprotnoj južnoj granici. Hodao sam planinama, brežuljcima i dolinama, u području rijeke Jordana istočnog područja i uzduž ravnica i morske obale na zapadnoj strani. Pomno sam promatrao i istraživao mjesta Starog zavjeta u društvu stručnjaka za židovski zakon, s kršćanima mjesta Novoga zavjeta, a sa saracenima mjesta obaju Zavjeta, prema onomu što su oni sami naučili u njihovim čestim pohodima tim mjestima. Ona mjesta koja nisam mogao osobno pohoditi, vidio sam ih barem s planina, i promatrao sam ih pomno, nastojeći ostati vjeran tom načinu postupanja."
- JEUSSET Gwenole, **Itinerance en terres d'Islam** (Putovanje u zemlje Islama), Editions de Mailletard (Paris 2004), str. 219. Pogovor: fra Giacomo Bini.

Fra Gwenole nam nudi svjedočanstvo čovjeka "de terrain". Daje nam razloge i nadu pokazujući nam islam življen u miru i uzajamnom poštivanju, jako različit od onoga koji zauzima stranice međunarodnih događanja. Pisac svjedoči rijedak duh općenja i ljubavi, onaj franjevca koji se ne može odreći svakodnevnice izgradnje većega i otvorenijega bratstva.

Male – velike vijesti

- Ivan Pavao II. je 22. studenoga 2004. imenovao Generalnog ministra, fra José Rodrígueza Carballa, članom Kongregacije za ustanove posvećenog života i društva apostolskog života. Generalni je ministar Reda manje braće već član Kongregacije za evangelizaciju naroda.
- Mađarski je ministar za kulturu, 22. studenoga 2004., dodijelio u Budimpešti nagradu “Vilmos Frankoi” fra **Karolyu Harmathu**, OFM iz Novog Sada (Srbija i Crna Gora). Odličje, ustanovljeno 2000., dodjeljuje se 22. studenoga svake godine, na dan smrti povjesničara Vilmosa Frankoia, Mađarima koji se ističu u teologiji, filozofiji ili crkvenoj povijesti. Nagrada se dodjeljuje dvojici Mađara koji žive u Mađarskoj i jednom Mađaru koji živi u tuđini.

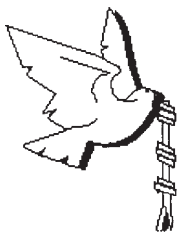
Osim fra Karolyu, mađarski je ministar za kulturu dodijelio nagradu “Vilmos Frankoi” primasu Mađarske, kardinalu Pateru Erdou i poglavarici cistercitkinja, Ani Timar.

- Povjerenstvo “**Forma Vitae**” se sastalo po drugi put, u našem zavodu Sv. Bonaventure u Grottaferrati, 11. i 12. prosinca 2004. Ono ima zadaću pripremiti proslavu Osamstote obljetnice utemeljenja Reda i izvanredni Generalni kapitul 2006. Sljedeći susret, na kojem će sudjelovati tajnik izvanrednog kapitula, fra Miran Špelič, i povjerenstvo za liturgiju na kapitolu, održat će se u Milanu (Italija) od 20. do 22. svibnja 2005. Povjerenstvo kojem predsjedja, generalni definitor, fra Ambrogio Nguyen Van Si, čine: generalni vikar fra Francesco Bravi, fra Hermann Schalück, fra Giacomo Bini, fra Thaddée Matura i fra José Maria Arregi.
- U dvorani Protomoteca na Campidoglio u Rimu (Italija) 26. studenoga 2004., održana je XV. dodjela nagrade Minerva. **Fra Pierbattista Pizzaballa**, kustos Svete zemlje, nagrađen je jer se istakao kao točka uporišta smjernog susreta ljudi Svete zemlje. Nagradi Minerva pokrovitelj je predsjednik Republike koji je dodijelio kustosu Svete zemlje i odličje predsjednika države. Nagrada Minerva je pribadača koju je osmislio umjetnik Renato Guttuso 1983., a prikazuje Minervinu glavu.
- Franjevačko bratstvo iz **Tangeria** u Maroku proslavilo je stoljetnicu nazočnosti franjevaca koja je počela 8. prosinca 1904., u prigodi pedesete obljetnice dogme o Bezgriješnom začecu. Kuću je zamislio i namijenio o. Lerchudi kako bi bila mjesto formacije za misionare. Vremenom građevina je podijeljena na dva dijela kako bi primila biskupov dvor i franjevačku zajednicu.

- U povodu skorih božićnih blagdana franjevci iz Generalne kurije, 16. prosinca 2004., posjetili su grad Napulj. Nakon što su razgledali crkvu, samostansko dvorište i muzej samostana Sv. Klare, pošli su ulicama grada, pod vodstvom samostanskog vikara, fra Carla D'Amodia, u kojima se nalaze zanatske radionice u kojima se izrađuju osebujne napuljske jaslice. U tijeku posjeta prvostolnici, franjevci su bili svjedoci «pretvaranja u tekućinu» krvi sv. Genara, biskupa mučenika i zaštitnika Napulja čije su ostatke mogli častiti.
- Španjolska televizija TVE, u nedjelju 19. prosinca 2004. ustupila je 30 minuta povjereniku za Svetu zemlju fra **Eméritu Merinu** kako bi «franjevački» progovorio o Božiću i opisao trenutno stanje u Svetoj zemlji. To je treći put da fra Merino govori na televiziji u tijeku godine o franjevcima i Svetoj zemlji. Fra Emérito se nedavno vratio s hodočašća u Svetu zemlju sa skupinom od više od 70 hodočasnika. Jedna televizijska posada pratila je hodočašće snimajući za prilog o Svetoj zemlji koji će biti odaslan 2005. godine.

Generalove obveze

- **6. siječnja 2005.** - Bazilika *S. Maria in Aracoeli*, Rim, Italija.
- **od 10. do 16. siječnja** - Redovito zasjedanje Generalnog definatorija
- **od 17. do 26. siječnja** - Susret s novoizabranim provincijalima (Rim, Italija)

FRATERNITAS - OFM - Rim

Odgovorni urednik: Gino Concetti - Urednik : Gianfranco Pinto Ostuni

S talijanskog preveo: Dragan Ružić

Internet: <http://www.ofm.org/fraternitas>. E-naslov: comgen@ofm.org